

PIONIR

glasilo kolektiva sgp pionir novo mesto

Leto XV. — št. 2 (126)

13. februar 1981

**Vedno pokončen,
vedno zazrt
daleč
naprej...**

Ob drugi obletnici
smrti Edvarda Kardelja

„...Če komu, potem gre Kardelju zasluga za človeško, svobodno, demokratično tolmačenje marksizma in leninizma, vse različno od togega pojmovanja tega nauka. Če komu, gre njemu zasluga, da je v zahodnem svetu izpuhtel strah pred komunizmom, tistim komunizmom, katerega so meščanske stranke cela desetletja zbijale v glave svojim članom kot najhujše zlo za človeštvo. In nasprotno, njemu gre velik delež, da se je razkrila nevarnost dogmatskega centralističnega pojmovanja ureditve družbe. Velik je njegov delež, da so se delovni ljudje naše skupnosti zravnali in spregovorili v imenu svojih izkušenj, svoje moči, svojega stanja in svojih potreb, svojega trpljenja in svojih sanj. In ne samo spregovorili. Dobre misli se slikovito spreminjajo v dejanja. Lotevamo se marsičesa, da zbrisemo stoletne meje med željami, med besedami, izgovorjenimi v sebi, in gradečo se, otipljivo stvarnostjo.

Izrazitejša postaja barva časa, ki se imenuje samoupravljanje. Na široko se razrašča boj za vse bolj popolno, za vse bolj domišljeno obliko družbene ureditve. Naša lastna pot v socializem, ki je v največji meri zasluga Edvarda Kardelja, pomeni prosvetljeno samoupravljanje, pomeni poosebitev gibanja naprej in kvišku...“

Prebrali smo dva odlomka iz samo 34 strani obsegajočega

(Nadaljevanje na 2. str.)

(Nadaljevanje s 1. str.)

novoga dela o Edvardu Kardelju (27. 1. 1910 – 10. 2. 1979), ki je izpod peresa Janeza Vipotnika te dni izšlo v zbirki OBRAZI pri Mladinski knjigi. Toplo in pristrčno napisan pregled življenjske poti enkratnega misleca, genialnega teoretika sodobnega delavskega gibanja, velikega politika in državnika nas popelje skozi njegovo delo od mladosti vse do njegovih nepozabnih stvaritev pred, med in po zadnji vojni. Kar 80 fotografij in umetniških reprodukcij bogati knjigo, ki je napisana v zgoščenem, klenem jeziku. Naš čas, ki neločljivo nosi pečat vsestranske ustvarjalnosti tega velikega moža slovenske zemlje, je bogatejši za drobno, a dragoceno knjigo „Edvard Kardelj v besedi in sliki“.

Za samo 130 dinarjev jo dobite v najbližji knjigarni ali pri Mladinski knjigi v Ljubljani. Za odrasle in mladino ne bi smelo biti domače knjižnice brez te tako doživeto in prikupno napisane knjige.

N. S.

Uveljavljanje nove organizacije v TOZD

Tradicionalna organiziranost TOZD gradbene operative brez strokovne selekcije na ozka in specializirana področja kot so: tesarska, zidarska, železokrivska in betonerska, je narekovala, da preidemo na sistem koncentriranja tehnologije in delovne sile v obrate ali sektorje. V TOZD gradbeni sektor Novo mesto smo se odločili za formiranje tesarskega obrata, ki se bo razvijal po načelih ozke strokovnosti.

Takšen razvoj obrata karakterizirajo specifične potrebe, ki so se kazale že v tradicionalno organizirani TOZD, vendar jim ni bilo mogoče zadostiti, ker smo delali vse preveč stihjsko.

Izhajajoč iz realnega položaja stanja v DO in TOZD ter pregleda poslovanja brez tesarskega obrata sedaj lahko ugotovimo, da smo napravili kvaliteten korak glede izkoristka časa

Herman POVŠE iz TOZD Mehansko kovinski obrat – 25 let dela pri „Pionirju“. – Herman POVŠE iz OOUR Mehaničarsko kovinarski pogon – 25 godina rada u „Pioniru“ (foto: K. B.).

in predvsem materiala. Na gradbiščih sestavljamo polizdelke in kompletiramo opaž za posamezne elemente objektov.

Zaradi tehnološke neopremljenosti delamo predvsem s panelnimi opažnimi elementi ter skušamo doseči najboljše rešitve.

Srečujemo se tudi z določenimi težavami predvsem zaradi odpora do novosti v organizaciji, vendar so te težave začasne in jih tudi sproti rešujemo.

Posebej poudarjamo nagrajevanje delavcev neposredne proizvodnje, kar je v neposredni zvezi z produktivnostjo in v končni fazi z rezultatom poslovanja. Sistem delitve v materialni proizvodnji se ne ujema z vložnim delom. To se kaže tudi v velikem številu izostankov z dela. Tu sedaj iščemo vzroke, ki so nam vodilo za reševanje nastalih težav.

Na podlagi nove organiziranosti deluje obrat od lanskega maja z izdelanim programom

razvoja, ki zajema poglobljena področja izboljšanja poslovanja:

1. povečanje produktivnosti dela, ki nam narekuje delitev dela skozi tehnološki proces na strojno obdelavo, kompletiranje in montažo gotovih izdelkov na gradbišču. Izpopolnjevanje brigadnega sistema dela.

2. Uvajanje novih strojev za obdelavo lesa in prizadevanje, da na njih dela stalna kvalificirana delovna sila. Opremljenost z mehanizacijo je osnova za osvojitve sodobne tehnologije in sodobne gradnje.

3. Specializacija izdelkov:
– strešne konstrukcije,
– tipski opažni elementi,
– tipske barake in provizoriji,
– drugi tipski izdelki.

4. Specializacija kadrov:
– na strojno obdelavo lesa,
– za montažo prefabriciranih izdelkov in
– montažo na gradbišču.

Z nadaljnjo specializacijo kadrov želimo doseči ekonom-

sko kvaliteto – doseči čim večji učinek s čim manjšim vlaganjem v delovno silo.

5. Osvojitve ene od tehnologij opažev in sicer od tuje tehnologije „NOE“ do domače „GRADJAMONT“.

6. Razvijati obstoječe opaže s tem, da v ta razvoj vključimo čim več neposrednih delavcev.

7. Uveljaviti moramo načelo nagrajevanja po rezultatih dela, kar je tudi povezano s prihrankom materiala.

8. Doslédno moramo izpolnjevati dosežene normative porabe časa in materiala na enoto izdelka. Ugotovljene odklone moramo uskladiti. Določiti moramo normative za nove izdelke in novo tehnologijo.

To so poglavitne točke programa, ki je nakazal smeri razvoja. Čaka nas veliko nalogo, ki jih bo treba opraviti.

SINIŠA MILOJEVIĆ

Več pozornosti delitvi po delu in uspehih dela

Ena od naših temeljnih nalog je, da uveljavimo delitev po delu in rezultatih dela v sleherni temeljni organizaciji in delovni skupnosti in na podlagi tega krepimo osebni in družbeni standard.

Moramo se odločno zavzemati za to, da bo materialno, družbeno in moralno bolj vrednoteno in cenjeno proizvodno, strokovno in drugo ustvarjalno delo. S samoupravnimi sporazumi in pravilniki je treba zagotoviti, da bo rast osebnih dohodkov delavcev odvisna od naraščanja produktivnosti dela, zmanjšanje stroškov poslovanja in povečanja dohodka. Nujno je, da dohodki proizvodnih delavcev in delavcev, ki delajo v težjih razmerah, rastejo hitreje od dohodkov delavcev, ki opravljajo neproizvodna dela. Mi ne smemo rušiti načela nagrajevanja po delu, ampak če je zaslužek nizek, je treba ukreniti vse za boljšo organizacijo proizvodnje, ki bo dala večji dohodek in imela boljši program.

Več bomo morali narediti tudi, da bo delo v socialistični družbi čast, ne pa sramota, sicer bomo še naprej pričeli odliva iz proizvodnega dela v administracijo. To pa bomo lahko preprečili edino s tem, da proizvodnemu delu damo resnično veljavo. JANKO RAĐENVIĆ

 ★
 ★ Mislim,
 ★ da je za človeka vredno živeti le,
 ★ če ustvarja.
 ★ S tem izrazom ne gre razumeti velikih reči.
 ★ Človek je vreden toliko,
 ★ kolikor je s svojo ustvarjalno dejavnostjo,
 ★ kjerkoli in na kakršenkoli način,
 ★ dal generaciji, ki ji pripada.
 ★ Ustvarjanje pa je boj,
 ★ boj v malem in velikem,
 ★ boj z materijo,
 ★ boj v družbenih odnosih,
 ★ boj z zaostalostjo miselnosti.
 ★ Vse življenje, ki smo ga preživeli,
 ★ je polno takšnega boja,
 ★ vsak pa je dal od sebe tisto,
 ★ kar je mogel dati.
 ★ V resnici si ne morem predstavljati,
 ★ da bi drugače živel.
 ★
 ★ EDVARD KARDELJ
 ★
 ★*****

Projektiranje in izvajanje v obdobju stabilizacije

Kaj so in kakšna so stabilizacijska prizadevanja gotovo vsi dobro vemo, vendar ve le malo, v kakšni situaciji se nahajamo delavci SGP Pionir in to vsi po vrsti, od projektanta do izvajalca na gradbiščih.

Pri investicijskih omejitvah, pri splošnem varčevanju ter pri znanih naglih spremembah cen je povsem razumljivo, da vsak investitor želi težko zbrana sredstva čimhitreje preobraziti v objekt. To pomeni, da so roki za izdelavo projektne dokumentacije, izbire kooperantov in izvedbo izredno kratki, lahko rečem prekratki, kajti pod pritiskom investicijskega programa, cenjenih izvedb in predvsem roka, je dokaj težko delo opraviti na visoki kvalitetni ravni.

Vprašamo se, ali je v takih pogojih kreativni in tehnični del projekta možno izdelati na taki ravni, kot bi to sicer moralo biti. Ali je možno izbrati najugodnejšega kooperanta in ne samo najcenejšega, ali je možno poleg znanih tehnoloških in kadrovskih problemov zgraditi objekt, da bi naši DO lahko bil za vzor in, razumljivo, dal tudi finančno pozitivni rezultat.

Če na hitro pregledamo objekte, ki so v delu ali pa so bili pred kratkim končani, bi prav hitro lahko povedali, da v današnjih pogojih ni možno delati boljše in kvalitetnejše. Vendar, če malo analiziramo te objekte, lahko ugotovimo, da so znani problemi rezultat naših notranjih težav, delno zaradi organizacije celotnega proizvodnega procesa, delno zaradi naše nedelavne mentalitete. Človeško je, da kdor dela, tudi greši, vendar, če se napake ponavljajo, se moramo resno vprašati zakaj je to tako. Ali moramo res najprej zgraditi in šele nato ugotoviti, kaj bi bilo projektu potrebno?

Natanko dobro vemo kakšne kompetence ima kdo, samo da to prepogosto pozabljamo. Take relacije ustvarjajo ne samo zmedo, ampak vodijo k slabšim in dražjim rezultatom. Lahko rečem, da je tudi v današnjih pogojih možno naš proizvodni proces bistveno izboljšati. Kako? Vsekakor z več srčnosti in

dobre volje, predvsem pa z več odgovornosti do svojega deleža v kolektivnem delu.

Naj počistim najprej pred svojim pragom, kajti tudi v projektih se pojavljajo napake. Zato bomo nujno morali posvetiti več pozornosti posameznim delom projekta, kakor tudi medsebojni vsklajenosti posameznih delov projektne dokumentacije.

Tudi popisu del bomo morali posvetiti več pozornosti. Veliko časa izgubimo še predno se lotimo izdelave tehnične dokumentacije. Pri prvih stikih z investitorjem bi moral sodelovati tudi projektant, zlasti pri obsežnejših objektih, saj bi se na ta način izognili kasnejšim spremembam in dopolnitvam projektne dokumentacije. Prav tako nujno potrebujemo veljavne cene za vsa gradbena in obrtniška dela, kar je s pomočjo računalniške obdelave moč zelo enostavno in hitro spremljati.

Izbiri kooperantov bomo morali posvetiti posebno pozornost, kajti njihova kvaliteta, oziroma nekvaliteta bremeni Pionir, ki je odgovoren investitorju in družbi v celoti. Izkušnje, ki jih dosegajo delavci v operativi in projektanti, ki spremljajo izvedbo, bi vsekakor morali upoštevati pri izbiri izvajalcev obrtniških ter inštalacijskih del.

Kakorkoli že, naši DO in ne samo naši, grozijo težki časi, zato se bomo morali tem resneje spoprijeti s temi problemi, predvsem pa z lastno odgovornostjo do svojega dela.

SIBILA MIŠKO

TOZD MKO pred novimi nalogami

Zaradi vse večjega obsega del in zaostrenih pogojev gospodarjenja stoji TOZD MKO, kot tudi celotna DO, pred težko nalogo. Čutimo potrebo po kvalitetnejšem vzdrževanju lastne mehanizacije, kakor tudi po ponudbi kvalitetnejših uslug ostalim uporabnikom.

V sedanjih prostorih v obratu Bršljin, ki so zastareli in majhni, teh ciljev ni mogoče doseči, zato se kolektiv TOZD MKO trudi, da bi uresničil že staro željo: z novogradnjo razširiti zmogljivosti in vršiti usluge na višji strokovni ravni, svojo proizvodnjo in usluge pa v čim večji meri specializirati. Poudariti je treba, da si le tako lahko zamišljamo DO, ki bo sposobna z dobro vzdrževano mehanizacijo in opremo dosegati dobre uspehe pri gradnji objektov. Tega se zavedajo tudi ostale TOZD, zato so pripravljene podpreti tak razvoj TOZD MKO. Tudi medobčinska gospodarska zbornica je podprla načrte DO.

Trenutno so v izdelavi idejni projekti za zidavo novega obrata za proizvodnjo ključavničarskih izdelkov, opreme, za

vzdrževanje težkih vozil in ostale mehanizacije ter servisiranje. Ta obrat bo stal ob servisu osebnih vozil v Ločni.

Po dokončni določitvi tehnologije dela v novih obratih, bodo izdelani projekti za nove obrate, nakar bomo lahko pričeli z gradnjo. Pričetek je predviden ob koncu 1981, zaključek gradnje pa naj bi bil konec 1982. Dolgoročneje se bo TOZD MKO razvijal z novimi obrati na lokaciji Češča vas, kamor se bodo preselili tudi ostali obrati za potrebe celotne DO.

Jasno je, da bo moral kolektiv TOZD MKO vlagati velike napore za uresničitev teh nalog. Tega se člani kolektiva tudi zavedamo.

Ob vseh sprejetih nalogah bo moral kolektiv TOZD voditi ustrezno kadrovsko politiko. Trenutno posvečamo veliko pozornost učencem v gospodarstvu, ki jih vzgaja TOZD, strokovni razširitvi priprave dela ter članom kolektiva, ki se izobražujejo ob delu.

Da bi dosedanje delo TOZD MKO lažje predstavili, navajamo nekaj podatkov o višini bruto prihodka in številu zaposlenih v zadnjih dveh letih:

1979 — 78.080.000 din bruto prihodka in 162 zaposlenih skupaj z režijo,

1980 — 101.070.511 din bruto prihodka in 166 zaposlenih skupaj z režijo.

Predlog plana za leto 1981 je povečan za 25 %, kar znaša 129.220.000 din, število zaposlenih pa se bo povečalo za 2 %.

(Nadaljevanje na 4. str.)

Nova zgradba Zavarovalnice „TRIGLAV.“

(Nadaljevanje s 3. str.)

Trudimo se, da bi v bodoče dosegli še boljše rezultate, posebno še, ker bo kolektiv gospodaril v bistveno boljših pogojih. Te bo pridobil z dokončno preselitvijo obrata za ključavničarstvo, vzdrževanje in servisiranje gradbene mehanizacije in težkih vozil v nove prostore v Ločni.

ERNA LOGAR

Mladi v temeljni organizaciji LESNI OBRAT

Od 25. 3. 1980 imamo tudi v TOZD Lesni obrat svojo OO ZSMS, katere predsednik je Marjan Murgelj.

Če pogledamo in ocenimo delo, ki ga je v tem kratkem času OO opravila, lahko rečemo, da z delom nismo preveč zadovoljni, saj vseh del in nalog, določenih v programu dela, nismo v celoti uresničili. Ker je naša OO še zelo mlada in pri delu še nima dovolj izkušenj, se bomo letos poskušali povezati z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami v TOZD in DO.

V obdobju, ki je pred nami, bo izredno pomembno uresničevanje stabilizacijskih ukrepov, v katerih moramo sodelovati vsi mladi v združenem delu in v vzgojno izobraževalnem procesu. Zato ne more biti dvoma, da je stabilizacija, tako kot v ostalih DPO, tudi pri nas, v naši OO ZSMS, prednostna naloga. Organizirati se moramo tako, da bomo mobilizirali čimveč mladih za zboljšanje odnosov do dela in sredstev za večji izkoristek obstoječih kapacitet, večjo produktivnost ter boljše kvaliteto dela. V naslednjem mandatnem obdobju si moramo prizadevati, da nas bo čimveč mladih zastopalo v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah. Od skupno 40 mladincev, kolikor jih ima naša TOZD, nas zastopata samo dva, kar da slutiti, da starejši sodelavci nimajo dovolj zaupanja do mladincev. Čeprav jih je bilo evidentiranih precej, niso bili izvoljeni.

V lanskem letu, ki ga sedaj ocenjujemo, smo se vključili v politično usposabljanje mladih. Udeležili smo se mladinske politične šole, ki jo je organizirala OK ZSMS. Šola je uspešno končala pet mladincev. V nadalje-

Med jubilanti 1980 je tudi Jože RETELJ iz TOZD Lesni obrat, ki je slavil 30-letnico dela pri Pionirju. — Medu jubilantima 1980 i Jože RETELJ iz OOUR Drvni pogon, koji je slavio 30-obljetnicu rada u Pioniru (foto: K. B.).

valno politično šolo, ki je bila decembra, sta se prijavila dva kandidata, od katerih jo je žal samo eden uspešno končal.

V času dopustov, ki so jih mnogi preživeli na morju ali v planinah, sta dva naša mladince sodelovala v mladinskih delovnih akcijah v Posočju in v Bohinju.

Septembra je bila naša OO ZSMS s strani Koordinacijskega sveta OO ZSMS SGP PIONIR zadolžena za organizacijo srečanja mladih Pionirjevcev. Lahko pohvalimo, da je bila kljub majhnemu številu udeležencev tega srečanja, udeležba iz naše TOZD največja.

Športna komisija je v sodelovanju s starejšimi člani kolektiva pripravila tekmovanje v kegljanju.

Komisija za IPD je imela nalogo, da v sodelovanju z DPO pripravi več predavanj, vendar do tega ni prišlo. Vzrok: nedelavnost predsednika komisije za IPD, ki je obenem tudi član predsedstva. Ugotavljamo, da predsedstvo OO ni tako delovno, kot bi moralo biti. Vzrokov za to pa je več. Predsednik, ki sklicuje sestanke OO je delavec — upravljalec stroja, katerega je težko zapustiti, kajti zaradi njegove odsotnosti med rednim delovnim časom lahko pride do motenj v proizvodnem procesu, če delo, katerega opravlja, ni pravočasno izvršeno. Drugi problem je terensko delo. Precej članov predsedstva pripada tako imenovani skupini mentorjev, ki so zelo pogosto odsotni, zato tudi sestanki predsedstva

niso tako pogosti kot bi morali biti. Gradiva za razpravljanje pa je precej. Za neaktivnost pa je kriva tudi slaba disciplina in neresnost, saj je bilo precej mladincev zaradi nediscipline obravnavanih na disciplinski komisiji.

Prva naloga, ki je pred nami, je zamenjava nekaterih članov predsedstva, kajti pri evidentiranju članov OO je bilo narejenih precej napak, ki jih moramo čimprej popraviti. Majhno je tudi število mladih članov ZK, pa še ti niso aktivni.

Naša OO se je vključila tudi v evidentiranje mladih za štipendijo iz Titovega sklada, predvsem delavcev za študij ob delu. Trenutno prejema štipendijo en mladinec naše TOZD. Z aktivnostjo in uspehom, ki ga dosega v šoli, opravičuje zaupanje.

Še enkrat poudarjam, da bomo naloge, ki smo si jih zadali s programom dela in tudi tiste, ki niso omenjene, so pa pomembne za delo mlade generacije, uspešno izpeljali le v tesni povezavi in v sodelovanju z ostalimi DPO, SIS, delegati ter smoupravnimi organi.

JANEZ JERIČ

Vsestransko poglobljeno obveščanje zagotavlja dobro samoupravljanje — izberite tudi v vaši TOZD dopisnika za naše skupno glasilo!

Kimati - a delati naprej po svoje?

Še vedno smo delavci v TOZD vpeti v stare odnose in razmišljanja in marsikje se jim nismo pripravljeno odreči ker je tako bolj lagodno. Kako bi si sicer razlagali pojave, da posamezniki (katerih je kar precej) na zborih delavcev in tudi na drugih sestankih molče in se ne priglasijo k razpravi, čeravno mislijo drugače. To pa so večinoma tisti, ki ob vrnitvi na delovno mesto začnejo z zelo ostro razpravo kako to ni prav, da se tako dela in kako vsak gleda samo svoje interese. Ne zavedamo pa se, da bi morda prav oni, ki so na sestanku molčali, dali pozitivne rešitve, če bi se razprave udeležili.

Drugi so pa tisti, ki samo čakajo, da pride konec delovnega časa in da gredo domov, pa da štirinajste dobi kaj več za svoje delo. Ne zanima jih pa, kako dela ta TOZD, v katerem združujejo svoje delo, češ da so za to plačani drugi. Najlažje je samo poslušati, kimati, dvigati roko in delati po svoje.

V današnji družbi ima vsak pravico do samoupravljanja, kar je tudi velika odgovornost. Vsakdo je namreč odgovoren za samoupravno odločanje in za izvajanje tako sprejetih odločitev. Prav tako je samoupravljanje tudi dolžnost, čeprav ne pravna, temveč moralnopolitična. Vsak delavec bi moral imeti za izhodišče širše družbene, ne pa samo osebne interese. Več pozornosti bi bilo treba posvetiti temu, da vsak delavec spozna delovanje svoje delovne organizacije in celotnega našega sistema.

JANKO RAĐENKOVIČ

Kam z otroki?

Dolenjska regija in naša sosedna, spodnja posavska regija, si podajata roki na repu lestvice, ki prikazuje odstotek otrok v starosti od 8 mesecev do 6 let, ki imajo mesto v vzgojnovarstvenih ustanovah. V spodnji posavski regiji jih je 22 %, v dolenjski regiji pa 24 %. Kaže, da imata najbolj urejeno varstvo obalno kraška regija, kjer ima prostor 41 % otrok, in osrednja slovenska regija, kjer je v vzgojnovarstvenih ustanovah 36 % otrok.

Trideset let IGD PIONIR

Akcije IGD PIONIR segajo že v leto 1948. Takrat smo člani pričeli opravljati svoje naloge, čeprav so imeli v posesti le ročno brizgalno in nekaj sto metrov cevi. Kljub skromni tehnični opremljenosti pa so imeli člani polno mero dobre volje in resnične zagnanosti za premagovanje problemov, s katerimi so se srečevali. Niso delovali samo kot gasilci, ampak kot organizirano društvo in se udeleževali udarniških akcij pri izgradnji objektov. Takratni poveljnik Dvornik je dajal s svojim zgledom in pripravljenostjo voljo tudi ostalim članom. Morda nam v današnjem času, kljub boljši tehnični opremljenosti, manjka ravno pripravljenost za aktivnost, za katero bi morali žrtvovati tudi del svojega prostega časa.

V letu 1950 so bili tedanji gasilci že tehnično bolj opremljeni, dobili za tiste čase kar dobro motorno brizgalno, zanjo pa so prostovoljno izdelali še tovorno prikolico.

Gasilski prapor, ki je ponos vsakega društva, so razvili leta 1958.

Tako kot se razvija ostala tehnika, se razvija tudi gasilska. Tako so gasilci leta 1965 dobili najnovejšo brizgalno in še ostalo opremo. Poleg strokovnega izpopolnjevanja, ki je bilo organizirano s sodelovanjem občinske gasilske zveze, so gasilci sodelovali tudi v resničnih akcijah pri reševanju družbene imovine in človeških življenj. Sodelovali so pri gašenju požara v stavbi tovarne igrač v Novem mestu, v Novolesu, v Pogancih, ob večjem požaru v Hadinji vasi, reševali so pri poplavih v Brežicah ter imeli večje število intervencijskih posegov v DO.

V gasilskem društvu pa smo želeli in še želimo vzgojiti ne samo gasilca – strokovnjaka, ki bo strokovno sposoben gasiti različne požare, ampak tudi gasilca človeka, v katerem se mora razvijati human odnos, ne samo do sodelavcev in znancev, ampak do vseh, ki so v stiski. V taki situaciji jim mora biti pripravljen pomagati. Ta human odnos, ta pomoč, se ne vidi samo v tem, da gasilec posreduje ob požaru, ampak se kaže tudi v drugih nalogah. Ena od

teh je polnjenje vodnjakov v okoliških vaseh. S tem omogočimo prebivalcem normalno delo oziroma življenje. Ravno ta human odnos bi morali v današnjem času še bolj razvijati.

Še eno bistveno novost gasilskega društva moramo omeniti, saj je v današnjem času najbolj prisotna: to je TITOV koncept SLO, ki je rodil in rojevala ustrezne sadove tudi v gasilskih društvih. Gasilci so vključeni v celotno SLO. Sodelovanje z enotami CZ in vključevanje gasilcev v akcije je danes nujnost. Čedalje tesnejše je tudi sodelovanje s prostovoljnimi gasilskimi društvi, organiziranimi v DO, poklicnimi enotami in občinsko gasilsko zvezo, prav tako pa tudi z družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi DO in izven nje. Poudariti je treba, da gasilska enota IGD Pionir potrebuje tudi nov prostor in nekaj nujne opreme in delovanje gasilskega društva ter da nam ne sme biti žal sredstev, ki jih bomo namenili za sodobno opremljenost naše gasilske enote. Sredstva, naložena v opremo in izurenost naših gasilcev, se lahko bogato obrestujejo. Veliko pozornost posvečamo tudi vključevanju mladih v gasilske vrste. Tej nalogi moramo v bodoče posvečati še več pozornosti.

Ob 30 letnici IGD Pionir je bila na dvorišču SGP Pionir vaja z nazivom: program obeležja 30-letnice industrijskega gasilskega društva Pionir. Namen je bil reševanje družbene imovine in človeških življenj. Sama vaja je bila osredotočena na najbolj

občutljiv objekt – lesni obrat. Vajo je vodil Franc Salmič, poveljnik IGD Pionir. Poleg domačih gasilcev so sodelovali tudi poklicni gasilci z naj sodobnejšo opremo, gasilci IGD Novoteks, reševalna enota CZ in ekipa bolničark iz bolnice Novo mesto. Po končani vaji je bil pred gasilsko orodjarno raport enot, nato pa slovesnost s podelitvijo priznanj. Pred postrojenimi enotami so deseterji predali raport vodji Salmiču, ta pa naprej predsedniku DS DO Pionir Karlu Koširju.

Prvi je govoril predsednik IGD Pionir Anton Gazvoda, ki je pozdravil vse prisotne predstavnike občinske gasilske zveze, predstavnike družbenopolitičnih organizacij DO in vse tiste člane, ki so še danes aktivni, svoje delo pa pričeli že pred 30 leti. Opisal je zgodovino društva od leta 1948 dalje in se na koncu najpriskrčnejše zahvalil vsem, ki so doprinesli svoj delež k uspešnemu delovanju društva. Posebno se je zahvalil tudi tistim, ki so s svojo udeležbo na vaji počastili obletnico društva z željo, da bi vsak posameznik na svojem področju in tudi družba kot celota storila vse preventivne ukrepe, da bi bilo gasilskih posredovanj čim manj. Prisotne je pozdravil tudi tov. Dimitrič, ki je poudaril pomembnost gasilcev in enot ob njihovem prazniku – tednu požarne varnosti.

Pripravljenost gasilskih enot je v imenu DS DO Pionir pohvalil še tov. Košir. Alojz Jožef je v svojem govoru obudil spomin na pokojnega gasilca, bivšega

direktorja Ivana Kočevarja. V ime nu gasilcev je delegaciji odnesla spominski venec na njegov grob v Ločno. Na koncu slovesnosti je sledila še podelitev priznanj za 10, 20 in 30 letnico požrtvovalnega dela v gasilski enoti Pionir.

R. J.

Koliko smo proizvedli v letu 1978

Po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko je 1978 znašal skupni družbeni proizvod SFRJ 901.318 milijonov dinarjev. Od tega so največ prispevale SR Srbija 332.241 milijonov din (36,9%), SR Hrvaška 240.582 milijonov din (26,6%) in Slovenija 146.826 milijonov din (16,3%). V istem letu je na prebivalca znašal družbeni proizvod v SFRJ 41.017 din, v Sloveniji 81.054 din, na Hrvaškem 52.229 din in v Srbiji 36.794 din.

Kje dobiti delavce?

V Sloveniji je približno 11.000 brezposelnih, od teh pa je le tretjina laže zaposljivih, zato bo slovensko gospodarstvo tudi v bodoče težko zaposlilo vrzeli na delovnih mestih iz lastnih rezerv. V letih od 1976 do 1978 je prišlo iz drugih republik 11 do 15.000 delavcev na leto, od tega je bilo 27 do 35 odstotkov strokovno usposobljenih delavcev. Tako je bilo domače delovne sile le za približno tretjino vseh potreb.

Gasilska enota na vaji ob 30-letnici Industrijskega gasilskega društva SGP „PIONIR“ Novo mesto. – Vatrogasna jedinica na vježbi povodom 30-obljetnice Industrijskog vatrogasnog društva SGP „PIONIR“ Novo mesto (foto: K. B.).

Kako bomo ogrevali v bodoče?

Na gornje vprašanje ni mogoče odgovoriti z enim receptom, pa si zato oglejmo kakšne so možnosti v bližnji prihodnosti za reševanje tega problema, ki je pravzaprav nastal kot posledica velike podražitve uvožene nafte. Naša zunanja trgovinska bilanca ji ne more več slediti in so zato potrebne omejitve.

Najprvo moramo razdeliti naselja po velikosti, ker je že od tega odvisen način reševanja problema. Če začnemo z Novim mestom lahko ugotovimo, da bomo morali kuriti s premogom. Vendar ne v posameznih majhnih kuriščih, ki imajo slab izkoristek in močno onesnažujejo človekovo bivalno okolje, ampak bomo morali zgraditi centralno toplarno, ki bo dajala poleg toplotne tudi električno energijo. Zamisel je tudi odvisna od stališča elektrogospodarstva, ki bi moralo to sofinancirati. Lahko pa bi bilo nekaj velikih kotlovnice tako, da bi bila v vsaki večji soseski samo ena.

Toplarna mora biti ob železnici in po možnosti ob večji vodi, da ne potrebuje hladilnih stolpov, kotlovnica pa lahko stoji tudi na drugem dostopnem mestu, ker so količine premoga zelo velike, tudi 50 ton na dan in več. Take kotlovnice zahtevajo tudi 60 m visoke dimnike, ki so seveda primerno dragi. Kot se vidi iz teh nekaj osnovnih podatkov, gre v vsakem primeru za velike investicije, ki morajo biti zato dobro pretehtane in katerih izvedba je postopna in dolgotrajna. Seveda tudi ni mogoče priključiti na tak vir toplote manjše skupine oddaljenih hiš, ker bi to bilo predrago.

Za ostale manjše kraje pride v poštev le izgradnja skupne kotlovnice. Pri tem je treba upoštevati tudi to, da morajo imeti take kotlovnice ustrezne filtre za dimne pline, ker premog bolj onesnažuje zrak kot nafta, ter mehanizirano manipulacijo s premogom in pepelom. Seveda bo še veliko objektov, ki ne bodo imeli možnosti priključka na tak centralni vir toplote in bodo morali imeti lastno kotlovnico, ki jo bo potrebno pač ročno kuriti.

V privatnih stanovanjskih hišah je danes večina kotlov kombiniranih tako, da prehod na trda goriva ni tehnično problematičen, je pa nevšečen, zato se ravno na teh objektih poskuša nadomestiti z drugimi načini ogrevanja. Najbolj enostavno je pač nabaviti termoakumulacijsko peč in jo imeti vključeno na drugo tarifo. Tak način je tudi ekonomsko primerljiv z oljem, vendar če bo to dobil večji obseg, bo povzročilo redukcijo električne energije, saj smo tudi na tem področju bolj revni. Na splošno ne more biti sprejemljiv, saj v skrajni fazi lahko povzroči razpad električnega sistema.

Naslednja možnost, ki je v ekološkem smislu najbolj čista, je sončna energija. Pri izkoriščanju te nastopa več monentov, zato ni stvar več tako evidentna, kot navadna instalacija centralnega ogrevanja.

Sončna energija se lahko uporablja pasivno, to je brez posebnih naprav in aktivno z napravami. Z ozirom na rastoče cene vseh oblik energije je logično, da bomo objekte dobro in pravilno izolirali in orientirali, posebno pa to velja še pri izrabi sončne energije. Pri tem moramo upoštevati, da ni mogoče ekonomsko ogrevati prostorov le s soncem, ker bi dobili prevelike naprave, ampak da bomo morali približno tretjino toplote proizvesti z drugimi sredstvi.

Pri pasivnem izkoriščanju sončne energije bomo imeli prostore tako orientirane, da bodo obrnjeni dnevni prostori proti jugu, spalni in pomožni prostori pa proti severu. Okna, obrnjena na jug, naj bodo velika, obvezno pa morajo imeti rolete, ki dobro tesnijo, da ponooči preprečujejo izgubo toplote skozi okna, poleti pa ščitijo proti soncu. Primerno je tudi, da nad takimi okni balkona ali napušč, ki poleti, ko je sonce visoko, preprečuje direktno osonečenje, pozimi, ko je nizko, pa ne predstavlja ovire.

Iz povedanega sledi, da naj bi imele hiše pravokotne in ne kvadratne tlorise, sleme pa naj bi bilo približno v smeri vzhod-zahod tako, da je na južno stran mogoče namestiti tudi sončne kolektorje, ki jih uporabljamo za aktivno izrabo sončne energije. Ker ležijo naši kraji na 45° severne širine, bi bil primeren tudi tak naklon strehe, da bi pozimi sončni žarki padali čim bolj pravokotno nanje.

Instalacija za aktivno izrabo sončne energije vsebuje razen kolektorjev še toplotni akumulator, črpalke, regulacijo sistema, dodatni vir toplote (kotel

ali električno ogrevanje) in razvodno omrežje z radiatorji in armaturami. Če gre za nov objekt je prav, da se odločimo še za talno ogrevanje, ki zahteva nižjo temperaturo ogrevne vode (50–55°), ga pa naknadno ni mogoče vgrajevati brez velikih gradbenih posegov. Pri uporabi sončne energije za ogrevanje prostorov je logično, da hkrati vgradimo tudi ogrevanje sanitarne vode, ki je še bolj ekonomično, saj je v uporabi celo leto.

Če pogledamo kakšni so ti elementi bomo videli, da sončne kolektorje sestavljajo elementi velikosti 1 – 2 m². Na zgornji strani imajo enojno ali dvojno steklo ali plastiko, ki prepušča sončne žarke, zadržuje pa infrardeče žarke. Pod steklom je sprejemnik, to je posebej obdelana površina, ki mora imeti to lastnost, da vpija čimveč žarkov in čimmanj oddaja. Tako imenovane selektivne površine, kot npr. črno kromane, dosegajo število 16, kar pomeni, da sprejemajo 16-krat več energije kot jo oddajajo. Skozi to plast se pretaka medij, to je voda ali pa glikol, odvisno, kako je sistem izveden. Pod to površino je dobra toplotna izolacija. Ker kolektor lahko doseže tudi visoko temperaturo, kadar ni pretoka tudi 200°C in več, mora biti temu primerno izdelan.

Za ogrevanje sanitarne vode je potrebno vzeti povprečno na 1 člana družine 1 m², za ogrevanje poprečne hiše pa je potrebnih 25 do 30 m². Za shranjevanje toplote uporabljamo rezervoar vode v velikosti okoli 5 m³, ki omogoča ogrevanje tudi kadar ni sonca, oziroma, ko pade njegova aktivnost pod tisto pri kateri kolektor še deluje. Ta rezervoar mora biti zelo dobro izoliran. Med ostalimi elementi moramo biti pozorni tudi pri izbiri radiatorjev, ki naj imajo tako karakteristiko, da tudi še pri nižjih temperaturah dobro grejejo. Za to so klasični radiatorji najboljši.

Pri uporabi talnega ogrevanja moramo tudi vedeti, da je površinska temperatura tal omejena na 28°C, kar v naših razmerah samo ne zadostuje, zato mora biti kombinirano z radiatorji ali drugimi viri. Talno ogrevamo s posebnimi plastičnimi cevmi, ki jih polagamo v razmaku 15 do 20 cm. Imeti pa morajo svoj regulacijski sistem. Cevi polagamo v tlak nad toplotno izolacijo. Zalivamo jih s 5 cm betona, nad njimi pa položimo keramiko. Posebno pozornost je treba posvetiti raztezanju ter točni izvedbi, da ni kasneje problemov z odzračevanjem.

Drugi način aktivne uporabe sončne energije je, da namesto

vode uporabljamo zrak, za akumulacijo pa ustrezno količino kamna, ki mora biti čist, ker preko njega z ventilatorjem prepihujemo in na ta način enkrat grejemo kamenje, drugič pa prostore.

Pri uporabljanju sončne energije za ogrevanje sanitarne vode je predpogoj centralna priprava tople vode. Od zgrajenih blokov v Novem mestu imajo to možnost le tisti iz Ragovske.

Naslednja možnost ogrevanja je toplotna črpalka. To je sistem, ki je podoben kompresorskemu sistemu v hladilniku, le da ima strani obrnjene, zadnja stran v tem primeru pomeni ogrevalni del, notranjost hladilnika pa prostor od koder toploto jemljemo. Razmerje toplote, ki jo naprava oddaja z vloženo električno energijo, se imenuje kurilno število in je tem ugodnejše, čim višja je temperatura prostora od koder toploto črpamo. Če imamo možnost, da jo jemljemo iz tekoče vode, bo taka naprava imela najmanj število 3, kar pomeni za 1 kW/h električne energije 3 kW/h toplotne. Te naprave so posebno primerne tam, kjer je na razpolago voda z višjo temperaturo, kot so termalni viri ali tople odpadne industrijske vode. Toplotno črpalke je možno uporabljati poleti tudi za hlajenje prostorov.

Razen naštetih obstaja še možnost uporabe vodne sile, ki žene generator, z električno energijo pa se potem ogreva termoakumulacijska peč ali pa že opisana toplotna črpalka. Ta izvedba je zelo elegantna, vendar ima le malokdo na razpolago vodo z ustrezno zajezivtjivo.

Nekdanji stari mlini ali žage na naših potokih so imeli moč okoli 7 kW. Danes na teh mestih lahko vgradimo napravo s propellersko turbino pri manjših padcih, pri padcih nad 4 m pa lahko vgradimo Bankijevo turbino. Ing. Šolc je opisal v reviji Obramba in zaščita in dodal tudi navodila, kako si jo napraviš sam.

Razen naštetih možnosti se v posameznih primerih pojavljajo tudi še mnoge druge: uporaba lesnih odpadkov, proizvodnja plina iz biomase in podobno. Za vse primere pa velja, da je lažje in ceneje obdržati tisto energijo, ki jo imamo, kot pa dovajati novo, kar pomeni, da bomo povsod morali posvetiti izredno pozornost izolacijam ter sistemom za vračanje energije iz raznih prezračevalnih sistemov, hladilnih vod in podobno.

JOŽE MALENEŠEK

Sprovođenje nove organizacije u OOUR

Tradicionalna organiziranost OOUR građevinske operative bez stručne selekcije na uska i specijalizirana područja kao što su: tesarska, zidarska, armiračka i betonarska, dovela su do toga da se pređe na sistem koncentriranja tehnologije i radne snage u pogone ili sektore. U OOUR građevinski sektor Novo mesto odlučili smo se za formiranje Tesarskog pogona koji će se razvijati po načelima uske stručnosti.

Takav razvoj pogona karakteriziraju specifične potrebe koje su se već pokazale u tradicionalno organiziranoj OOUR, ali ih se nije moglo zadovoljiti jer se radili previše stihijski.

Polazeći od realnog položaja stanja u RO i OOUR, te pregleda poslovanja bez Tesarskog pogona, možemo sada konstatirati da je napravljen korak u pogledu gubitaka vremena i materijala. Na gradilištima sastavljamo poluproizvode i kompletiramo oplatu za pojedine elemente objekta.

Zbog tehnološke neopremjenosti uglavnom radimo sa panelnim elementima za oplatu, te pokušavamo postići optimalna rješenja.

Također se susrećemo sa određenim teškoćama uglav-

nom u ime otpora prema nečemu novom u organizacijskom smislu, ali te su teškoće privremenog karaktera i tekuće ih rješavamo.

Posebno je dan naglasak na nagrađivanju radnika iz neposredne proizvodnje, što je u neposrednoj vezi sa produktivnošću i u konačnoj fazi sa rezultatom poslovanja. Sistem raspodjele u materijalnoj proizvodnji nije adakvatan unoženom radu. To nam se rezultira velikim brojem izostanaka sa posla i tu tražimo uzroke koji su nam putokazi za rješavanje nastalih teškoća.

Na temelju nove organiziranosti pogon djeluje od maja 1980 godine sa izrađenim programom razvoja koji obuhvata glavna područja poboljšanja poslovanja i to:

1. povećanje produktivnosti rada koje nam diktira raspodjelu rada kroz tehnološki proces na strojnu obradu, kompletiranje i montažu gotovih proizvoda na gradilištu. Usavršavanje brigadirskog sistema rada.

2. Uvođenje novih strojeva za obradu drveta i nastojanje da na njima radi stalna kvalificirana radna snaga. Mehanička opremljenost je osnova za osvajanje suvremene tehnologije i suvremene gradnje.

3. Specijalizacija proizvoda:
– krovne konstrukcije
– tipski elementi za oplatu
– tipske barake i provizoriji kao sek. djel.

– drugi tipski proizvodi
4. Specijalizacija kadrova:
– na strojnu obradu drveta
– za montažu prefabriciranih proizvoda i
– montaža na gradilištu.

Daljnjom specijalizacijom kadrova želimo postići ekonom-

ski kvalitet – postići što veći efekt sa što manjim ulaganjem u radnu snagu.

5. Usvajanje jedne od tehnologija oplata i to od strane tehnologije „NOE” i naše „GRADJAMONT”.

6. Razvijati postojeće oplate tako da je u taj razvoj uključeno što više neposrednih radnika.

7. Treba sprovesti načelo nagrađivanja po rezultatima rada, što je također uvjetovano uštedom materijala.

8. Dosljedno treba obavljati praćenje postignutih normativa obzirom na utrošak vremena i materijala na jedinicu proizvoda. Utvrđene otklone uskladiti. Odrediti normative za nove proizvode i novu tehnologiju.

Ovo bi uglavnom bilo u programu koji je naznačio glavne smjerove razvoja, zato nas čeka mnogo zadataka koje treba obaviti.

SINIŠA MILOJEVIĆ

Više pažnje raspodjeli po radu i rezultatima rada

Jedan od naših osnovnih zadataka je taj da sprovedemo raspodjelu po radu i rezultatima rada u svakoj osnovnoj organizaciji i radnoj zajednici i na temelju toga jačamo osobni i društveni standard.

Moramo se odlučno zauzeti za to da materijalno, društveno

i moralno bude bolje vrednovan i cijenjen proizvodnji, stručni i drugi stvaralački rad. Samoupravnim sporazumima i pravilnicima treba osigurati da porast osobnih dohodaka radnika bude ovisan o porastu produktivnosti rada, smanjenja troškova poslovanja i povećanja dohotka. Neophodno je da dohotci proizvodnih radnika i radnika koji rade u težim uvjetima rastu brže od dohodaka radnika koji obavljaju neproizvodne poslove. Mi ne smijemo rušiti načela nagrađivanja po radu, ali ako je zarada niska treba gledati da se bolje organizira proizvodnja, koja će dati veći dohodak, koja će i po programu biti drukčija.

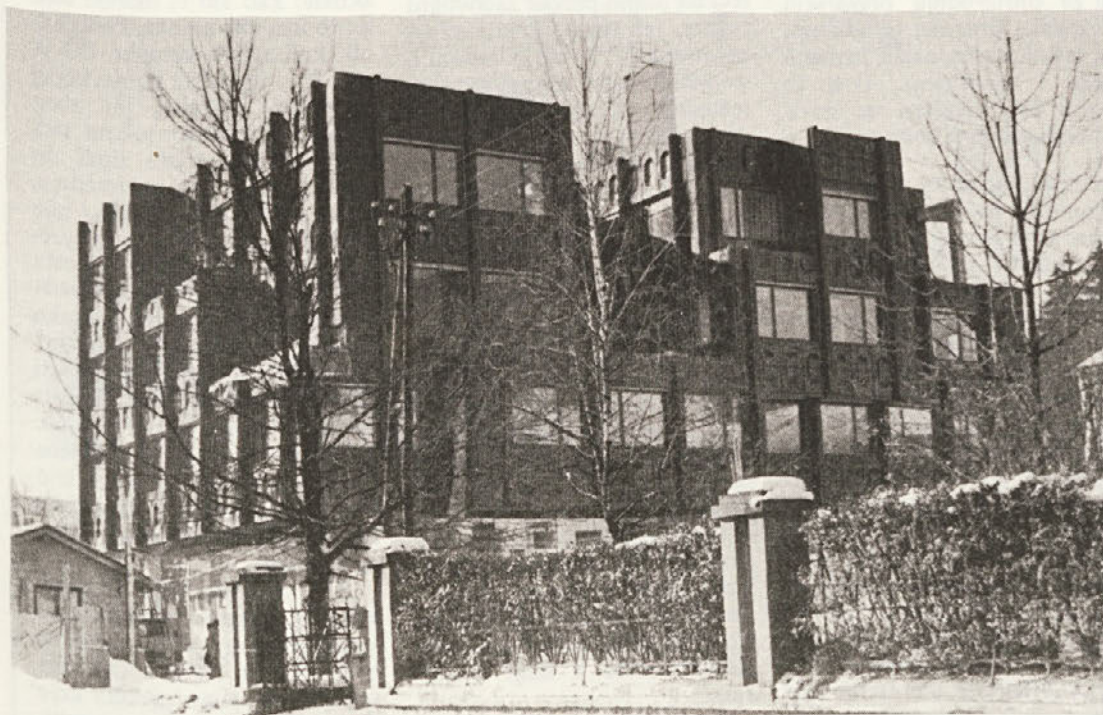
Također ćemo morati više napraviti da rad bude na čast socijalističkom društvu, a ne skoro sramota, jer ćemo i nadalje biti svojedoci odliva iz proizvodnog rada u administraciju. To ćemo jedino moći spriječiti time da proizvodnom radu damo stvarnu vrijednost.

JANKO RAĐENOVIĆ

Projektiranje i izvođenje u razdoblju stabilizacije

Što su i kakva su stabilizacijska nastojanja sigurno svi dobro znamo, ali u kakvoj se situaciji nalaze radnici SGP „PIONIR” i to svi odreda, od projektanta do izvođača na gradilištima, samo malo tko zna.

Kod investicijskih ograničenja, opće štednje, te kod poznatih naglih promjena cijena, sasvim je razumljivo da svaki investitor želi da teško sakupljena sredstva što brže preobrazi u objekt. To znači da su rokovi za izradu projektne dokumentacije, izbora kooperanata i izvođenje izuzetno kratki, mogu reći prekratki, jer pod pritiskom investicijskog programa, cijena izvedbi i prije svega roka, dosta teško rad obaviti na kvalitetnom, zavidno vrijednom nivou. Upitajmo se da li je u takvim okolnostima kreativni i tehnički dio projekta moguće izraditi na nivou na kojem bi inače morao biti, da li je moguće izabrati najpovoljnijeg kooperanta, a ne samo najjeftinijeg, da li je moguće pored poznatih tehnoloških i kadrovskih problema izgraditi objekt da bi našoj RO mogao

– Nova zgrada Osiguravajućeg zavoda „TRIGLAV“ (foto: K. B.).

(Nastavak na sl. stranici)

(Nastavak sa prij. stanice)

biti za preporuku i razumljivo, financijsko pozitivni rezultat.

Ako na brzinu pogledamo objekte koji se izvode ili koji su nedavno završeni, mogli bi brzo reći da u današnjim uvjetima nije moguće raditi bolje i kvalitetnije. Ali ako malo bolje analiziramo te iste objekte možemo utvrditi da su poznati problemi rezultat naših unutarnjih teškoća, djelomično zbog organizacije cjelokupnog proizvodnog procesa, a djelomično zbog našeg neradnog mentaliteta. Ljudski je da tko radi i griješi, ali ako se greške ponavljaju moramo se ozbiljno upitati, zašto. Da li je zbilja potrebno prvo napraviti, a tek zatim u projektu utvrditi kako bi trebalo biti.

Točno dobro znamo tko i kakve nadležnosti ima, samo to prečesto zaboravljamo. Takve relacije ne samo da stvaraju zbrku, već rezultiraju slabijim i skupljim efektima. Dakle mogu reći da je i u današnjim uvjetima moguće bitno poboljšati naš proizvodni proces. Kako? Svakako sa više srčanosti i dobre volje, a prije svega sa više odgovornosti prema svom udjelu u kolektivnom radu.

Da prvo počistim pred svojim pragom, jer i u projektima se pojavljuju greške. Zato je neophodno da više pažnje posvetimo pojedinim djelovima projekta, kao i međusobnoj usklađenosti pojedinih djelova projektne dokumentacije. Također ćemo popis radova morati posvetiti više pažnje. Izgubimo mnogo vremena još prije nego što se pristupi izradi tehničke dokumentacije. Naime, kod prvih kontakata sa investitorom morao bi sudjelovati i projektant, posebno kod kompleksnijih objekata, jer bi na taj način izbjegli kasnije izmjene i dopune projektnog programa. Isto tako su nam nužno potrebne važeće cijene za sve građevinske i obrtničke radove, što se pomoću računске obrade može jako jednostavno i brzo pratiti.

Izboru kooperanata morat ćemo posvetiti posebnu pažnju, jer njihov kvalitet, odnosno nekvalitet tereti „Pionir“ koji nastupa prema investitoru i društvu u cjelini. Iskustva koja postižu radnici u operativi i projektanti koje prate izvođenja, svakako bi morali uzeti u obzir prilikom izbora izvođača obrtničkih i instalacijskih radova.

Bilo kako bilo, našoj i ne samo našoj RO prijete teška vremena, zato ćemo se morati

ozbiljnije uhvatiti u koštac sa tim problemima, a prije svega sa vlastitom odgovornošću do svog rada.

SIBILA MIŠKO

OOUR MKP pred novim zadacima

Zbog sve većeg obima radova i poštrenih uvjeta privredivanja OOUR MKP kao i cijela RO nalazi se pred teškim zadatkom. Osjeća se potreba za kvalitetnijim održavanjem vlastite mehanizacije SGP „Pionir“, kao i za ponudom kvalitetnijih usluga ostalim korisnicima.

U sadašnjim prostorijama u pogonu Bršljini koji su zastarjeli i mali, nemoguće je postići te ciljeve, te se zato OOUR MKP trudi da bi ostvarili već staru želju da bi novogradnjom proširili kapacitete i obavljali usluge na višem stručnom nivou, a u što većoj mjeri specijalizirao svoju proizvodnju i usluge. Treba naglasiti da samo tako možemo zamisliti RO koja će biti sposobna da dobro održavanom mehanizacijom i opremom postigne dobre uspjehe u gradnji objekata. Toga su svjesni i ostale OOUR, te su zato spremne da podupru takav razvoj OOUR MKP. Također je i međuopćinska privredna zbornica poduprla planove RO.

Trenutno su u izradi idejni projekti za zidanje novog pogona za proizvodnju bravarskih proizvoda, opreme, te održavanje teških vozila, ostale mehanizacije i servisiranje. Ovaj će pogon biti smješten uz servis osobnih vozila u Ločnoj.

Poslije konačnog određivanja tehnologije rada u novom pogonima, koja je sada određuje, bit će izrađeni projekti za nove pogone, poslije čega se može početi graditi. Početak gradnje predviđa se krajem 1981 godine, a trebala bi biti završena krajem 1982 godine. Dugoročnije OOUR MKP će se razvijati sa novim pogonima na lokaciji Češča vas, gdje će biti smješteni i ostali pogoni za potrebe cijele RO.

Jasno je da će OOUR MKP morati da uloži velike napore za postizanje tih ciljeva, čega su svjesni i članovi kolektiva. Pored svih zadanih zadataka kolektiv OOUR će morati da vodi odgovarajuće kadrovsku politiku. Trenutno se velika pažnja

posvećuje učenicima u privredi koje odgaja OOUR, stručnom proširenju privredne rada i članovima kolektiva koji se školuju uz rad.

Da bi dosadašnji rad OOUR MKP lakše predstavili navest ćemo nekoliko podataka o visini bruto prihoda i broja zaposlenih u posljednje dvije godine:

1979 god. 78.080.000,- din bruto prihoda i cca 162 zaposlena zajedno sa režijom,

1980 god. 101.070.511,- din bruto prihoda i cca 166 zaposlenih zajedno sa režijom.

Prijedlog plana za 1981 godinu povećan je za 25% što iznosi 129.220.000,- din, a broj zaposlenih će se povećati za 2%.

Trudit ćemo se da i ubuduće postignemo još bolje rezultate, a posebno zbog toga jer će kolektiv OOUR privredivati u bitno boljim uvjetima koje će dobiti konačnim preseljenjem pogona za bravarstvo, održavanje i servisiranje građevinske mehanizacije i teških vozila na novu lokaciju u Ločnoj.

ERNA LOGAR

Mladi u OOUR DRVNI POGON

Od 25. 3. 1980 u OOUR Drvni pogon imamo svoju OO SSOS čiji je predsjednik drug Marjan Murgelj.

Ako pogledamo i ocijenimo rad kojeg je u ovom kratkom vremenu obavila OO možemo reći da nismo previše zadovoljni radom, jer sve poslove i radne zadatke koji su bili određeni u programu rada nismo u cjelini realizirali. Jer je naša OO još jako mlada i u radu nema dovoljno iskustva pokušat ćemo se ove godine povezati sa ostalim društvenopolitičkim organizacijama u OOUR i RO.

U razdoblju koje je pred nama bit će izuzetno važno ostvarivanje stabilizacijskih mjera, u kojima će sudjelovati svi mladi u udruženom radu i u odgojno obrazovnom procesu. Zato ne može biti sumnje da je stabilizacija kao i u ostalim DPO i kod nas u našoj OO SSOS glavni zadatak. Moramo se tako organizirati da mobiliziramo što više mladih za poboljšanje odnosa prema radu i sredstvima, za veće iskorištavanje postojećih kapaciteta, veću produktivnost i bolji kvalitet rada.

U narednom mandatnom razdoblju moramo nastojati da što

više mladih bude zastrupljeno u samoupravnim organima i društvenopolitičkim organizacijama, jer mirno možemo reći da su od ukupno 40 omladinaca, koliko ih je u našoj OOUR, samo dvojica zastrupljena, što daje naslutiti da stariji suradnici nemaju dovoljno povjerenja u omladince, iako ih je bilo dosta evidentiranih, ipak nisu bili izabrani.

U prošloj godini, za koju dajemo ocjenu, uključili smo se u političko osposobljavanje mladih učešćem u omladinskoj političkoj školi koju je organizirao OK SSOS. Pet omladinaca je uspješno završilo školu. Za sljedeću političku školu koja se odvijala u mjesecu decembru, prijavila su se dva kandidata od kojih ju je, nažalost, samo jedan uspješno završio.

Za vrijeme dopusta, koje su mnogi proveli na moru ili u planinama, dva naša omladinca su sudjelovala na omladinskoj radnoj akciji i to: jedan u Posočju, a drugi u Bohinjnu.

U septembru je naša OO SSOS bila zadužena od strane K oordinacijskog savjeta OO SSOS SGP „Pionir“ za organizaciju susreta mladih „Pionira“ i možemo se pohvaliti da je uprkos malom broju učesnika tog susreta, učešće naše OOUR bilo najveće.

Sportska komisija je u suradnji sa starijim članovima kolektiva pripremila takmičenje u kuglanju.

Komisija za IPD imala je zadatak da u suradnji sa DPO pripremi više predavanja, ali nije došlo do realizacije. Uzrok: neaktivnost predsjednika komisije za IPD koji je ujedno i član predsjedništva. Konstatira se da predsjedništvo OO nije tako aktivno kao što bi moralo biti. Za to ima više uzroka. Predsjednik koji saziva sastanke OO je radnik – upravljač stroja, kojeg je teško napustiti, jer zbog njegove odsutnosti tokom radnog vremena može doći do smetnji u procesu proizvodnje, ako rad kojeg obavlja nije pravodobno izvršen. Drugi problem je terenski rad. Dosta članova predsjedništva pripada tzv. grupi montera, koji su jako često odsutni, zato i sastanci predsjedništva nisu tako česti ako što bi morali biti. Gradiva za raspravljanje bilo je mnogo. Za neaktivnost je kriva i slaba disciplina, neozbiljnost, jer se o dosta omladinaca raspravljalo na disciplinskoj komisiji zbog nediscipline.

Prvi zadatak koji je pred nama je zamjena nekih članova predsjedništva, jer je prilikom evidentiranja članova OO bilo napravljeno puno grešaka koje što prije moramo popraviti. Također je mali broj mladih

članova SK, pa su još i oni neaktivni.

Naša OO također se je uključila i u evidentiranje mladih za stipendiju iz Titovog fonda, uglavnom radnika za studij uz rad. Trenutno stipendiju dobija jedan omladinac naše OOUR. On svojom aktivnošću i uspjehom koje postiže u školi opravdava dobijanje te stipendije.

Još jednom naglašavam da ćemo zadatke koje smo zadali programom rada i one koje nisu pomenute, a važni su za rad mlade generacije, jedino ćemo uspješno izvesti u tjesnoj suradnji i povezanosti sa ostalim DPO, SIZ, delegatima i samoupravnim organima.

JANEZ JERIČ

radnika i na drugim sastancima šute, ne javljaju se za raspravu, iako misle drukčije. To su uglavnom oni, koji kada se vrate nazad na radno mjesto, počinju jako oštru raspravu kako to nije u redu da se tako radi i kako svatko gleda svoje interese, a nisu svjesni da bi možda upravo oni, koji su šutjeli na sastanku, dali pozitivno rješenje da su učestvovali u raspravi.

Drugi su oni koji samo čekaju da dođe kraj radnog vremena, pa da idu kući i da 14. dobiju nešto više za svoj rad. Ne zanima ih kako radi ta OOUR u kojoj udružuju svoj rad, misle, drugi su za to plaćeni. Najlakše je samo slušati, klimati, podizati ruku, a misliti i raditi po svome.

U današnjem društvu svatko ima pravo na samoupravljanje, koje je i velika odgovornost. Naime, svatko je odgovoran za samoupravno odlučivanje i za sprovođenje tih usvojenih odluka. Isto tako samoupravljanje je i dužnost, iako ne pravna, već moralnopolitička. Svaki bi radnik morao za ishodište imati šire društvene interese, a ne samo osobne interese. Trebalo bi više pažnje posvetiti tome da svaki radnik spozna djelovanje svoje radne organizacije i cjelokupnog našeg sistema.

JANKO RAĐENović

Trideset godina IGD PIONIR

Akcije „IGD PIONIR“ sežu već u 1948 godinu, tada su se naime počela odvijati investicijska posezanja društva, iako su posjedovali samo ručni šmrk i nekoliko stotina metara cijevi. Uz skromnu tehničku opremu za djelovanje društva, članovi su imali mnogo dobre volje i stvarnog poleta za pobjeđivanje problema sa kojima su se susretali. Nisu djelovali samo kao vatrogasci, već su kao organizirano društvo učestvovali na udarničkim akcijama izgradnje objekata. Tadašnji zapovjednik drug Dvornik davao je svojim primjerom i pripravnnošću volju za aktivnošću i ostalim članovima. Možda sam u današnje vrijeme, uprkos boljoj tehničkoj opremljenosti upravo nedostaje spremnost za određenu aktivnost za koju bi morali žrtvovati i dio svog slobodnog vremena.

U 1950 godini tadašnji su vatrogasci već bili tehnički bolje

opremljeni, naime, dobili su za ono vrijeme već dobar motorni šmrk, a za njega je prostovoljno bila još napravljena i teretna prikolica.

Vatrogasni stijeg, koji je između ostalog ponos svakog društva razvili su 1958 godine.

Onako kao što se razvija ostala tehnika, razvija se i vatrogasna i tako su vatrogasci 1965 godine dobili najnoviji šmrk i ostalu opremu. Pored stručnog usavršavanja koji je bio organiziran u suradnji sa Općinskim vatrogasnim savezom — praktično i teoretski, vatrogasci su u godinama postojanja pomagali i u stvarnim situacijama na spravljanju društvene imovine i ljudskih života. Učestvovali su u gašenju požara u zgradi tvornice igraćaka u Novom mestu, u Novolesu, u Pogancima, u većem požaru u Hadinjoj vasi, spašavali prilikom poplava u Brežicama i imali veći broj intervencijskih potihvata u okviru RO.

U godinama vatrogasnog društva željeli smo i želimo odgojiti ne samo o vatrogasca — stručnjaka koji će stručno pristupiti gašenju različitih požara, već i vatrogasca — čovjeka u kojem se mora razvijati humani odnos ne samo do suradnika odnosno poznanika, već i do onoga kojeg u nevolji prvi put susretne i spreman mu je pomoći u datoj situaciji. Taj humani odnos, ta pomoć ne vidi se samo u tome da vatrogasac intervenira prilikom požara, već se pokazuje i u drugim situacijama, kao što su na primjer: punjenje bunara u okolnim selima i na taj način omogućavanje normalnog rada odnosno života stanovništva. Uprvo taj humani odnos morao bi se u današnje vrijeme još bolje razvijati.

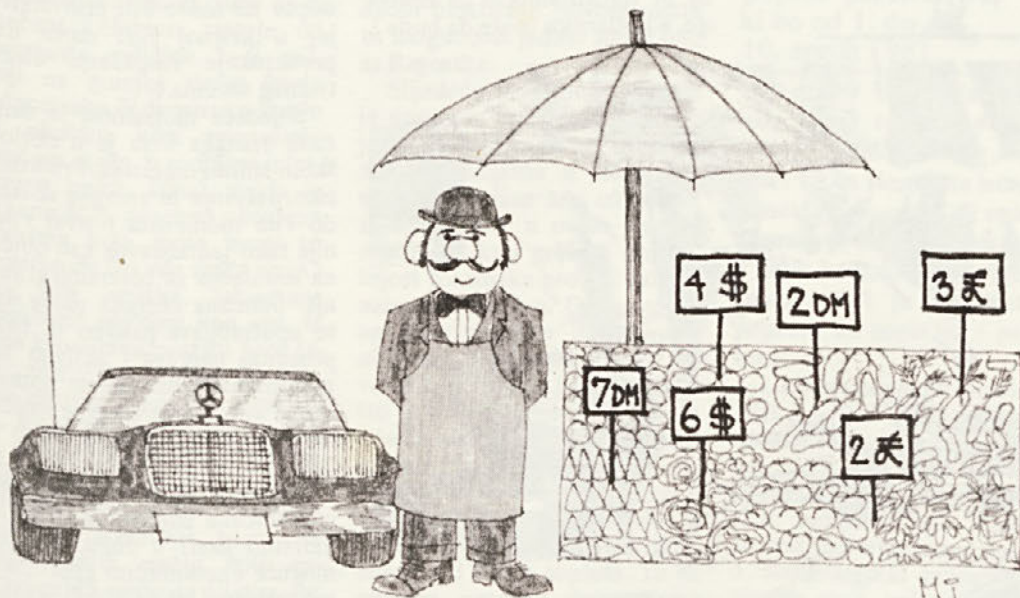
Još jedna bitna novina vatrogasnog društva koju moramo pomenuti i koja je u današnje vrijeme najprisutnija: je TITOVA koncepcija ONO, koja je urodila i rađa odgovarajuće plodove i u vatrogasnim društvima na ovom području. Nepobitna je činjenica da su vatrogasci uključeni u cjelinu ONO. Ta suradnja sa jedinicama CZ i uključivanje vatrogasca u akcije, danas je neophodno. Kao i do sada, odnosno još i čvršća je suradnja sa dobrovoljnim vatrogasnim društvima organiziranim u RO, profesionalnim jedinicama i Općinskim vatrogasnim savezom, kao i u okviru RO sa društveno-političkim organizacijama, samoupravnim organima i odgovornima u RO i izvan nje, na takvom nivou kao i do sada.

Ovom prilikom treba naglasiti da su vatrogasnoj jedinici

Klimati, a dalje raditi po svome?

Radnici u OOUR još uvijek su upregnuti u stare odnose i razmišljanja i dosta puta nismo spremni da ih se odrekemo jer je tako lagodnije. Kako inače objasniti pojave da pojedinci (kojih ima dosta) na zborovima

Brez besed . . .

(Nastavak sa prij. stanice)

„IGD Pionir“ potrebne nove prostorije i nešto neophodne opreme za djelovanje vatrogasnog društva, te da nam ne smije biti žao sredstava koje ćemo namijeniti u radnoj organizaciji za suvremenu opremljenost naše vatrogasne jedinice, jer se sredstva uložena u tu opremu, u obučenosť naših vatrogasaca, mogu u stvarnoj potrebi obilno vratiti. Velika se pažnja također posvećuje uključivanju mladih u vatrogasne redove, ali tom zadatku moramo u budućnosti posvećivati još više pažnje.

U čast 30 godišnjice „IGD Pionir“ bila je u dvorištu SGP „Pionir“ vježba pod naslovom: Program obilježja 30-godišnjice industrijskog vatrogasnog društva Pionir. Cilj je bio spašavanje društvene imovine i ljudskih života. Sama vježba bila je skoncentrirana na najosjetljiviji objekt – Drvni pogon. Vježbu je vodio drug Salmič Franc – inače zapovjednik „IGD Pionir“. Pored naših vatrogasaca sudjelovali su i profesionalni vatrogasci sa svojom najsuremenijom opremom, vatrogasci IGD Novoteks, spasilačka jedinica CZ i ekipa bolničarki iz bolnice Novo mesto.

Poslije završene vježbe pred vatrogasnim prostorom za alat bio je raport jedinica, a zatim svečanost sa podjelom priznanja. Za postrojene jedinice desetari su predali raport rukovodiocu vježbe drugu Salmiču, a on je dalje predao raport o uspješnosti vježbe predsjedniku RS RO Pionir drugu Košir Karelu. Prvi je govorio predsjed-

nik „IGD Pionir“ drug Gazvoda Anton koji je pozdravio sve prisutne – predstavnike općinskog vatrogasnog saveza, predstavnike društveno političkih organizacija RO, sve one članove koji su još i danas aktivni, a počeli su raditi još prije 30 godina. Zatim je opisao životopis društva od 1948 godine dalje, na kraju se zahvalio svim prisutnima koji su u godinama postojanja doprinijeli svoj udio uspješnom djelovanju društva.

Posebno se je zahvalio onima koji su svojim djelovanjem na vježbi počastili obljetnicu društva sa željom da bi svatko na svom području i društvo kao cjelina napravili sve preventivne mjere da bi bilo što manje posredovanja vatrogasaca u stvarnim situacijama. Prisutne je još povodom njihovog praznika „tjedna zaštite od požara“ pozdravio i drug Dimitrič koji je naglasio važnost vatrogasaca i jedinica. Spremnost vatrogasnih jedinica je pohvalio i drug Košir u ime RS RO Pionir.

Jožef Alojz je u svom govoru oživio sjećanje na pokojnog drugoga, bivšeg direktora druga Kočevar Ivana. U ime vatrogasaca delegacija je na njegov grob u Ločnoj odnijela vijenac u znak sjećanja. Na kraju svečanosti uslijedila je podjela priznanja za 10. 20 i 30 godišnjicu požrtvovnog rada u vatrogasnoj jedinici Pionir.

U POMOC!

R. J.

Kako ćemo ubuduće grijati?

Na gornje se pitanje ne može odgovoriti jednim receptom, pa zbog toga pogledajmo kakve su mogućnosti u bliskoj budućnosti za rješavanje tog problema koji je zapravo nastao kao posljedica velikog poskupljenja uvezene nafte, koju naša vanjska trgovinska bilanca više ne može da prati i zato su uvedena potrebna ograničenja.

Najprije moramo podijeliti naselja po veličini, jer je već od toga ovisan pristup tom problemu. Ako počnemo kod samog Novog mesta možemo utvrditi da ćemo svakako morati da ložimo ugljen, ali ne u pojedinačnim malim ložionicama koje imaju slabo iskorištenje i jako onečišćuju čovjekovu okolinu u kojoj borave, već ćemo morati izgraditi centralnu toplanu koja će pored toplote davati i električnu energiju, što je ovisno o stajalištu elektroprivrede zbog financiranja, ili nekoliko velikih kotlarnica, tako da bi u svakom većem naselju bila samo jedna. Lokacija toplane zahtijeva da je uz željeznicu i po mogućnosti uz veću vodu da joj ne bi trebali stupovi za hlađenje, a kotlarnica može da bude i

na drugom prometnom dostupnom mjestu, jer su količine ugljena jako velike i do 50 t i više dnevno. Takve kotlarnice zahtijevaju i dimnjake visoke 60 m koji su naravno odgovarajuće skupi. Kao što se vidi iz ovih nekoliko osnovnih podataka u svakom slučaju radi se o velikim investicijama koje zbog toga treba dobro izvagati i čija je izvedba postepena i dugotrajna. Naravno, na takav izvor topline nemoguće je priključiti grupe udaljenih kuća, jer bi to bilo preskupo.

Za ostala manja mjesta samo dolazi u obzir izgradnja zajedničke kotlovnice. Kod toga treba uzeti u obzir i to, da takve kotlovnice moraju imati i odgovarajuće filtere za dimne plinove, jer ugljen više onečišćuje zrak nego nafta, te mehaniziranu manipulaciju za ugljen i pepeo. Naravno bit će još mnogo objekata koji neće imati mogućnost priključka na takav centralni izvor topline i morat će imati svoju vlastitu kotlovnicu, koju će trebati ručno ložiti.

U privatnim kućama danas je većina kotlova kombinirana tako da prelaz na kruta goriva nije tehnički problematičan, ali je neprijatan, zato se baš na tim objektima pokušava zamijeniti drugim načinima zagrijavanja. Zapravo, najjednostavnije je nabaviti termokumulacijsku peć i imati je uključenu samo kod jeftinija tarifa. Takav se način i ekonomski može uporediti s uljem, ali ako to bude obuhvatilo veći obim prouzrokovat će redukciju el. energije, jer smo i na tom području skromni i zato uopće ne može biti prihvatljiv, jer u krajnoj fazi može da prouzrokuje raspadanje električnog sistema.

Slijedeća mogućnost je sunčana energija koja je u ekološkom smislu najčistija. Prilikom iskorištavanja te energije dolazi do više momenata i stvar više nije tako jednostavna kao obična instalacija za centralno grijanje. Sunčana energija može da se upotrebljava pasivno tj. bez posebnih naprava i aktivno sa napravama. Obzirom na porast cijena svih oblika energije logično je da ćemo objekte dobro i pravilno izolirati i orijentirati, a to posebno važi kod iskorištavanja sunčane energije. Kod toga moramo uzeti u obzir da nije moguće ekonomično grijati samo suncem, jer bi dobili prevelike naprave, već ćemo morati približno trećinu toplote proizvesti drugim sredstvima.

Kod pasivnog iskorištavanja sunčane energije imat ćemo prostorije tako orijentirane da će dnevne prostorije biti okrenute prema jugu, a prostorije za

Enota prve pomoći na vaji. – Jedinica prve pomoći na vježbi (foto: K. B.).

(Nastavak na sl. stranici)

(Nastavak sa prij. stranice)

spavanje i pomoćne prostorije prema sjeveru. Prozori okrenuti na jug trebaju da budu veliki, da obvezno moraju imati rolete, koje dobro dihtaju da po noći sprječavaju gubitak toplote kroz prozore, a ljeti štite od sunca. Dobro je da je iznad takvih prozora balkon ili ispušni otvor, kada je sunce visoko, sprečava direktno sisanje sunca, a zimi, kada je nisko ne predstavlja prepreku. Iz rečenog proizilazi da bi kuće trebale imati pravokutne, a ne kvadratne tlorise tako da se na južnu stranu mogu smjestiti i sunčani kolektori koje upotrebljavamo za aktivno iskorištavanje sunčane energije. Zato jer se naši krajevi nalaze na 45° sjeverne širine, odgovarajući nagib krova trebao bi približno biti isto toliko da bi zimi sunčevi zraci padali što pravokutnije na njih.

Istalacija za aktivno iskorištavanje sunčane energije pored kolektora još sadrži akumulator, crpke, regulaciju sistema, dodatni izvoz toplote → kotao ili električno grijanje, razvodnu mrežu radijatora i armatura, a ako se radi o novom objektu pravilno je da se odlučimo i za talno grijanje koje zahtijeva nižu temperaturu grijane vode 50 – 55, a naknadno ga nije moguće ugrađivati bez velikih građevinskih zahvata. Prilikom upotrebe sunčane energije za zagrijavanje prostorija logično je da istovremeno u ugradimo i grijanje sanitarne vode koje je još ekonomičnije jer se upotrebljava cijele godine.

Ako malo pogledamo kakvi su to elementi vidjet ćemo da se sunčani kolektori sastoje od elemenata veličine 1–2 m², koji na gornjoj strani imaju jednostruko ili dvostruko staklo ili plastiku koja propuštaju sunčeve zrake, a zadržava infracrvene zrake, ispod stakla je crvena, ispod stakla je prijemnik tj. posebno obrađena površina koja mora imati to svojstvo da što više zraka upija i što više emitira, takozvane selektivne površine kao npr. iz crne kromirane postižu broj 16 što znači da primaju 16 puta više energije nego što je emitiraju. Kroz taj sloj protiče medij, tj. voda ili glikol, ovisno o tome kako je sistem izveden. Ispod te površine je dobra toplotna izolacija. Kolektor mora na odgovarajući način biti napravljen da može da dilatira, jer može da postigne i visoku temperaturu kada nema protoka i do 200°C i više.

Za zagrijavanje sanitarne vode potrebno je po članu obitelji uzeti 1 m², a za zagrijavanje prosječne kuće potrebno je 25 do 30 m². Za čuvanje vode upotrebljavamo rezervoar pun vode veličine oko 5 m³, koja

omogućava grijanje i kada nema sunca, odnosno kad njegov intenzitet padne ispod minimalnog, a kod kojeg kolektor još djeluje. Taj rezervoar mora biti jako dobro izoliran. Između ostalih elemenata potrebno je biti pažljivi također i kod izrade radijatora koji trebaju da imaju takvu karakteristiku da dobro griju i kod nižih temperatura, a u tome su smislu najbolji klasični radijatori.

Kod upotrebe podzemnog grijanja također moramo znati da je površinska temperatura tla ograničena na 28°C, što u našim odnosima samo nije dovoljno, zato mora biti kombinirano s radijatorima ili drugim izvodima. Grijanje ispod podova izvodi se posebnim plastičnim cijevima koje se polaže na razmaku 15 do 20 cm, a mora imati svoj sistem regulacije. Cijevi se polažu u pod iznad toplotne izolacije, zalivaju se sa 5 cm betona, a iznad njih se stavlja keramika. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti dilatacijama i točnoj izvedbi da kasnije ne bi bilo problema za provjetranjem.

Drugi način aktivne potrebe sunčane energije je taj da umjesto vode upotrebljavamo zrak, a za akumulaciju odgovarajuću količinu kamena koji mora biti čvrst jer preko njega pomoću ventilatora propukujemo i na taj način jednom grijemo kamenje, a drugi put prostorije.

Naravno, za upotrebu sunčane energije za grijanje sanitarne vode preduvjet je centralna priprema tople vode. Od izgrađenih blokova u Novom mestu tu mogućnost jedino imaju onč sa Ragovske.

Slijedeća mogućnost grijanja je upotreba toplotne crpke. To je sistem koji je sličan kompresorskom sistemu u hladnjaku, samo što strane ima okrenute, zadnja strana u ovom slučaju znači dio koji grije, a unutrašnjost hladnjaka prostor odakle uzimamo toplinu. Odnos toplote koju naprava daje prema uloženoj električnoj energiji zove se broj grijanja i povoljnije je što je viša temperatura prostora odakle crpimo toplinu. Ako imamo mogućnost da je uzimamo iz tekuće vode takva naprava će imati taj broj minimalno 3 što znači za 1 kW/h električne energije 3 kW/h toplote. Te su naprave posebno dobre tamo gdje imamo na raspolaganju vodu više temperature nego što su termalni izvori ili tople industrijske otpadne vode. Toplotna crpka može se koristiti ljeti i za hlađenje prostorija.

Pored nabrojanih postoji još mogućnost upotrebe vodene sile koje okreće generator, a zatim se električnom energijom

grije termokumulaciona peć ili već opisana toplotna crpka. Ta je izvedba jako elegantna, ali malo tako ima mogućnost da na raspolaganju ima vodu sa odgovarajuće podignutom branom. Nekadašnji stari mlinovi ili pile na našim potocima imali su snagu od oko 7 kW. Danas na tim mjestima možemo da ugradimo napravu sa propellerskom turbinom kod manjih padova, a kod padova iznad 4 m možemo da ugradimo Bankijevu turbinu. Ing. Šolc je to opisao i dao upute u reviji „Obrana i zaštita“ kako to možemo sami da napravimo.

Pored nabrojanih mogućnosti u pojedinim slučajevima pojavljuju u mnoge druge kao što je upotreba drvenih otpadaka, proizvodnja plina od biomase i slučno. Za sve slučajeve vrijedi da je lakše i jeftinije onu energiju koju imamo nego instalirati moru, što znači da ćemo svuda morati da posretimo veliku pažnju izolacijama, te sistemima za vraćanje energije od raznih sistema za provjetranje, voda za hlađenje i slično.

JOŽE MALENEŠEK

Po desetih letih spet popis prebivalstva

Kaj moramo vedeti o popisu prebivalstva, ki bo od 1. do 10. aprila 1981

Skoraj v vseh državah sveta imajo, kot to tudi priporoča OZN, ljudsko štetje vsakih deset let in sicer tista leta, ki se končujejo na ničlo ali enico. V Jugoslaviji imamo ljudsko štetje v tistih letih, ki se končujejo na enico. 1981 je tako leto in priprave za popis so v polnem teku.

Letošnji popis bo potekal na enak način kot tisti pred desetimi leti, le s to razliko, da bo podatkov, ki jih bodo popisovalci zbirali pri prebivalstvu, nekoliko več. Vprašanja so bolj razčlenjena pri podatkih o stanovanjskih razmerah popisanih oseb, več novosti pa je predvsem na področju kmetijske statistike, kjer so vprašanja bolj podrobna glede vrst in števila kmetijske mehanizacije in vrste ter števila domačih živali, ki jih imajo kmetje v svoji posesti.

S tako razčlenitvijo vprašalnih pol ne bo letošnji popis prinesel samo potrebne stati-

stične podatke za domača in mednarodna poročila o stanju in razvoju prebivalstva, ampak bo postal pomembna osnova za ureničevanje stanovanjske in kmetijske politike v naslednjih letih. S tem je dan popisu širši družbeni pomen.

Kaj se v času popisa zahteva od prebivalstva? Da bo v dneih popisa, se pravi od 1. do 10. aprila, dosegljivo za popisovalca. Daljšo odsotnost v tem času je treba zato prijaviti krajevne- mu uradu. Popisana oseba mora dati popisovalcu pravilne in vse podatke, ki jih popisovalec zahteva. Pri sebi mora imeti tudi listine, iz katerih se da podatke preveriti, se pravi osebno izkaznico, posestni list in podobno. Popisovalec ima pravico na kraju samem podatke tudi preveriti. Dajanje lažnih podatkov in oviranje popisovalca pri pregledovanju podatkov je kaznivo.

In kako pripravljajo izvedbo popisovanja? Po občinah bodo vodile popis občinske komisije, ki bodo postavile volilne inštruktorje in določene popisovalce. Na enega inštruktorja bo prišlo 10 do 12 popisovalcev, vsak popisovalec pa bo dobil svoj popisni okoliš, ki bo obsegal 60 do 80 gospodinjstev.

Delo popisovalcev je plačano, opravljajo pa ga lahko vsi državljani SFRJ, ki jih za to določi ali potrdi popisna komisija. Delo pri popisu je za določena popisovalca obvezno. Nalog, ki mu jih je naložila popisna komisija, ne sme odklanjati, razen če nima za to zelo močnih razlogov. Če to zahtevajo naloge popisa, lahko popisovalec tudi izostane z dela.

Delovne organizacije morajo dati popisovalcem vso podporo in jih pri delu ne smejo ovirati, saj pravi 11. člen republiškega zakona o popisu prebivalstva, da morajo dati delovne organizacije in skupnosti občinskim komisijam na razpolago tiste svoje delavce, ki jih imenujejo za popisovalce.

Popisovalci se lahko javijo tudi sami svojim krajevnim uradom, nekaj dni pred začetkom popisa pa bodo za to delo na tečajih tudi primerno usposobljeni. Kot smo že omenili, je delo plačano, po predvidevanjih pa naj bi en popisovalec v osmih urah lahko popisal 8 do 10 gospodinjstev. Seveda bo veliko popisovalcev delo opravljalo v popoldanskem času, ko bodo ljudje tudi bolj dosegljivi.

Dodajmo še, da so vsi podatki popisa prebivalstva uradna tajnost.

N. S.

Postopek največkrat sproži delavec

Sodišča združenega dela ne ščitijo zabušantov in nediscipliniranih delavcev

Novinarski servis je v imenu uredništva glasil v DO naše regije naprosil predsednika sodišča združenega dela v Novem mestu, da bi v krajšem sestavku predstavil nekaj glavnih značilnosti o delovanju tega člana socialističnega sodstva. Odgovor V. Bajca objavljamo z željo, da bi kar največ delovnih ljudi vedelo, kaj in kako delajo sodišča združenega dela.

Letos aprila je minilo pet let, odkar je v Novem mestu začelo delovati sodišče združenega dela. Sprva ni bilo mogoče predvideti, kakšen bo čez čas obseg dela sodišča, zlasti ko so bili prvi koraki zelo skromni. V prvem letu je namreč terjalo varstvo svojih pravic le 56 udeležencev. V naslednjih letih pa se je pripad zadev močno povečal in se letos ob tričetrtletju že suče okrog številke 200. To pomeni, da so delovni ljudje in občani spoznali, da je moč uveljaviti pravice, za katere v temeljni ali drugi organizaciji niso znali ali hoteli imeti posluha, tudi drugod, prek samoupravnega sodišča, ki je enakopraven člen v sistemu našega socialističnega sodstva.

Mimo predsednika, ki svoje posle opravlja profesionalno, dela pri sodišču tudi 39 nepoklicnih sodnikov, ki v senatih razrešujejo sporna razmerja, do katerih prihaja v temeljnih, delovnih in drugih samoupravnih organizacijah ali skupnostih. Ti sodniki, sami delavci in strokovnjaki na različnih področjih, so se uspešno vključili v delo in naloge sodnika in s svojimi izkušnjami in pogledi oblikujejo odločitve sodišča.

Vsa leta doslej je v dobrih treh četrtinah zadev pobudnik za začetek postopka pred sodiščem delavec. To pomeni, da večino spornih zadev novomeškega sodišča združenega dela pomenijo spori iz delovnih razmerij. Zanimivo je, da ni prav nobenega spora o ustanavljanju TOZD, o delitvi premoženja med TOZD in drugih samoupravnih odnosih med TOZD. Ni niti sporov o odločitvah notranjih arbitraž in ne glede odhodkovnih ali prihodkovnih od-

nosov. Vse kaže tako, kot da bi bilo na tem področju vse lepo in prav, dasi marsikdaj slišimo, da vsemu le ni tako. Vendar pa tudi pred sodišči združenega dela velja načelo: kjer ni tožnika, ni sodnika. Zato sodišče samo ne more začeti brez ustreznega zahtevka ali predloga nobenega postopka.

Med spori iz delovnih razmerij, t. j. spori začeni z razpisi in razglasi del in nalog, preko razporeditev in premestitev ter poskusnega dela, osebnega dohodka, dopustov, jubilejnih nagrad do prenehanja delovnega razmerja, odškodnin zaradi nesreč pri delu, vrnitev štipendije in prednostne liste za dodelitev stanovanja, so na prvem mestu denarne terjatve, med njimi pa prednjačijo vrnitve štipendij in osebni dohodki. Med ostalimi spori iz delovnih razmerij pa je največ onih glede prenehanja delovnega razmerja oz. (kot smo rekli včasih) izključitve.

Ob oceni vprašanja, „ali se splača sprožiti postopek pred sodiščem“, t. j., ali delavec s svojim zahtevkom uspe, moramo ugotoviti, da se to zgodi v nekaj več kot polovici primerov. Ne velja pa očitke, ki ga je že bilo slišati na račun teh sodišč, da sodišča združenega dela ščitijo zabušante in nedisciplinirane delavce.

Nemalokrat se zgodi, da delavci, včasih pa tudi pooblašteni zastopniki TOZD, ne poznajo lastnih samoupravnih aktov in se zato „pravdajo“ za prazen nič. Če bi namreč te akte prebrali v svoji hiši, do postopka pred sodiščem sploh ne bi prišlo. Res pa je tudi, da marsikdaj in marsikje delavec ne more dobiti v roke samoupravnega akta,

ker le-ta (morda kot edini izvod) leži v pisalni mizi kakega referenta ali direktorja.

Pomembno vlogo pri urejanju medsebojnih razmerij in razreševanju morebitnih sporov naj bi imela tudi sindikalna organizacija. Kakor ta v prvih dneh delovanja sodišča ni našla svojega mesta in se ni kaj prida vključevala v postopek TOZD ali pred sodiščem, pa je treba zdaj ugotoviti, da se je stanje močno spremenilo. Sindikat se namreč vse bolj uveljavlja in opravlja svojo ustavno in zakonito funkcijo. Ob še uspešnejšem delu pa bo vsekakor prišlo tudi do tega, da bodo sporna razmerja razrešena že tam, kjer so nastala, t. j. med delavci samimi. Takrat pa se bo seveda zmanjšalo število novih zadev, ki zdaj, žal, še naraščajo.

VLADIMIR BAJC

SMO BILI LANI DOVOLJ DISCIPLINIRANI?

Družbeni dogovor za 1980 je določal naj bi sredstva za osebne dohodke rasla 25 % počasneje od rasti dohodka. Zdaj lahko ugotavljamo, da smo osebne dohodke lani povišali za 21,1 %, to je za manj, kot pa bi jih lahko, saj je rast sredstev za osebne dohodke zaostajala 32 % za rastjo dohodka. Uspeh pa je kljub vsemu le navidezen, kajti rast dohodka je v večini primerov le posledica povišanja cen izdelkom in storitvam. Najmanj so osebne dohodke glede na rast dohodka dvignili pri vodnem gospodarstvu, gozdarstvu in gradbeništvu, več v finančnih in drugih dejavnostih, prometu in zvezah, in v stanovanjsko-komunalni dejavnosti. Preveč, se pravi več od

rasti dohodka pa v elektro-gospodarstvu, premogovništvu, pridobivanju rud, barvastih kovin, v proizvodnji pijač, v proizvodnji in predelavi tobaka, v ribištvi, v geoloških raziskavah, v zračnem prometu in v storitvah v prometu.

Učimo se pa le

V dolenski regiji pride na tisoč prebivalcev 54 učencev srednjih šol in 12 študentov. To je po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko v šolskem letu 1978/79 približno ustrezalo slovenskemu poprečju, ki znaša 53 srednješolcev in 15 študentov na tisoč prebivalcev.

Delavske zimske športne igre v tekih

Občinski sindikalni svet Novo mesto – Komisija za šport in rekreacijo, je v soboto 24. januarja 1981, v Občicah organizirala zimske športne igre v tekih. Hkrati je bilo tekmovanje tudi za „MEMORIAL TV-15“. Tekmovanja so se udeležili tudi tekači naše DO in osvojili naslednja mesta:

Članice A. kategorije – do 30 let	
Saje Marjeta	3. mesto
Člani C. kategorija – 36 – 45 let	
Majes Jože	4. mesto
Račević Albert	7. mesto

Tovariši, strokovno vodstvo je odločilo, da prispevamo k stabilizaciji: nič več ne bomo dajali golov!!

Ražen Vlado 8. mesto
Malenšek Jože 16. mesto

Člani B. kategorije – 26 – 35 let

Strniša Jože 1. mesto
Markovič Miran 7. mesto
Zaletel Stane 9. mesto
Kušar Rudi 12. mesto
Jukič Dušan 17. mesto

Člani A. kategorije – do 25 let

Novak Branko 1. mesto
Ilar Stanko 2. mesto

EKIPNO ČLANI:

1. KRKA
2. Obč. skupščina
3. PIONIR 1 (Majes – Strniša – Novak)

4. PIONIR 2 (Račečič – Markovič – Ilar)

Še zadnje priprave „pa štart“ – Markovič Miran, Zaletel Stane, Verček Milan. – Još poslednje priprave „pa štart“ – Markovič Milan, Zaletel Stane, Verček Milan (foto: K. B.).

„5, 4, 3, 2, 1, 0 – start!“, Vlado Ražen – „5, 4, 3, 2, 1, 0 – start!“, Vlado Ražen (foto: K. B.).

Štajerci najbolj utesnjeni

Najbolj gosto naseljene regije (področja) v Sloveniji so bile iz podatkov za 30. junij 1979 zasavska regija s 175, podravska regija s 149 in osrednja slovenska regija s 134 prebivalci na kvadratni kilometer. Najbolj redko naseljene pa so bile takrat kraška regija s 34, goriška regija s 50 in dolenska regija z 59 prebivalci na kvadratni kilometer.

Asfalta pri nas še ni dovolj

Kraška in dolenska regija si delita zadnje mesto v Sloveniji po dolžini asfaltnih kilometrov na km², saj se lahko pohvalita le z 0,2 km. Prvo mesto na tem področju ima obalno kraška regija z 0,7 km in podravska regija z 0,6 km modernizirane ceste na km².

Albert RAČEČIČ pred ciljem in 7. mesto na DŠI v Občicah. – Albert RAČEČIČ pred ciljem i 7. mjesto na RSI u Občicama (foto: K. B.).

Marjeta SAJE: 3. mesto v tekah na zimskih DŠI v Občicah 24. januarja 1981. – Marjeta SAJE: 3. mjesto u takmičenju na zimskim RSI u Občicama 24. januara 1981 (foto: K. B.).

Za delavsko kulturo - v Prešernovem duhu

Pred 8. februarjem, kulturnem prazniku slovenskega naroda

Kaj je pravzaprav slovenski kulturni praznik? Je to le obletnica smrti našega največjega pesnika, Franceta Prešerna? Res, s svojo zapuščino si je Prešeren zaslužil, da ga ponovno in nenehno častimo.

Malo je narodov na tem svetu, ki bi jim en sam človek pomenil tako velika. Z enkratnim umetniškim zanosom in z močjo besede, ki se je prvič poskusila v plemenitih pesniških oblikah, je poet z eno sam o knjižico poezij iztrgal ves narod iz mračne zaostalnosti in ravnodušnosti ter mu dal moči, da si je sam priboril enakopravno družbeno in kulturno mesto v družini svetovnih narodov. Ker je bila njegova beseda narodu blizu, ker je bila domača in razumljiva, je imela moč; ostala je v slehernem srcu. In kar je v srcu, ne more noben tujec uničiti. Zato imamo slovensko besedo še vedno tako lepo in čisto, zato nam sije svobodno sonce v svobodni domovini.

Da bi tako vedno ostalo, da bi se za to vedno in povsod prizadevali, na to nas spominja slovenski kulturni praznik. Ta dan je torej tudi pomnik dolžnosti, ki jo imamo vsi: prenašati, razširjati in poglobljati moramo kulturne tradicije in ideje, ki so zrasle iz Prešernovega dela. Kot se je Prešeren prizadeval, da bi svoje misli in svoj polet izrazil v narodnem, razumljivem jeziku, se moramo tudi mi truditi, da bi bilo vse, kar pišemo in govorimo, povedano v jeziku, ki ni izumetničen, slepomišeno učen in natrpan s tujkami. Kar hočemo povedati, naj bo povedano naravnost in jedrnato. Beseda naj hvali ali graja, ljubi ali sovraži, gradi ali ruši, ne sme pa pustiti človeka neprizadetega in ravnodušnega.

Da bo tako, si moramo prizadevati vsi, ki imamo na skrbi obveščanje v delovnih in družbenopolitičnih organizacijah kot vsi, ki imamo na skrbi

obveščati samoupravljalce o uspehih svojega in njihovega dela. Dobra obveščanost je pogoj samoupravljanja, pogoj za dobro obveščanost pa ni število besed, temveč so dobro izbrane in razumljive besede, ki človeku povedo, kar želi izvedeti. Morda se zdi komu malce posiljeno povezovati Prešerna, kulturni praznik in samoupravljanje, vendar imajo vse te tri stvari skupni količnik: zdrav, ljudski jezik.

Še danes, stopetdeset let po izidu Poezij, je ena glavnih skrbi kulturnih organizacij, kako približati kulturo delavcu. Kako naj sicer človek čuti, da je kultura nekaj njegovega, če je ne razume, če se poslužuje jezika, ki ni njegov. S tem seveda

ne mislimo, da se mora jezik oziroma mišljenje prilagoditi vsaki, tudi ceneni ravni. Nasprotno, jezik in mišljenje vseh ljudi mora toliko pridobiti, da jim bo dostopno široko polje svetovne kulture. Šele takrat bo ta postala tudi prava delavska kultura.

To pridobivanje pa je naša naloga. Zato ne smemo jezika pačiti ali ga napraviti dostopnega le ozkim krogom poznavalcev, ljubiteljev ali strokovnjakov. Vsak strokovnjak, ki pozna svoje področje, mora znati razložiti svoje delo ali dosežke tako, da bodo razumljivi vsem normalno mislečim ljudem. Isto velja tudi za politike. Šele takrat, ko bomo podrli jezikovne pregrade med ozkimi skupinami in ljudstvom, bomo lahko rekli, da delamo za delavsko kulturo v Prešernovem duhu.

N. S.

Odločitev na terasi

Že pred sestankom se je trdno odločil. Preletel je še enkrat v spominu vsa dolga leta, ki jih je preživel z njo. Res, bilo je med njima tudi nekaj nepozabnih trenutkov. Kdo pa je bil kriv stalnega prerekanja, pa mu še sedaj ni bilo čisto jasno. Nekaj se mora spremeniti. Tako ne more več dolgo trajati. Vse mu je treba narediti konec.

„Da, konec je treba narediti“, je spregovoril skoro glasno, ko se je že bližal znani klopi na koncu parka, kjer sta se vedno sestajala.

Zagledal jo je že od daleč. Bila je lepa, sveža kot jutro. Vedno se mu je zdelo, da jo vidi prvič, da se začinja nova ljubezen. Danes pa je bil občutek še močnejši.

Pozdravila sta se. Prisedel je. Kmalu pa sta vstala, zakaj mimo klopi so se sprehajali ljudje in skoro vsak se je s svojim pogledom spotaknil ob njiju. Zdelo se mu je, da ju ogovarjajo in se jima smeji. V resnici pa so bili mimoidoči zatopljeni v svoje misli, skrbi, veselje in bolečine.

Šla sta proti kavarni. Žeja je sama spešila njune korake tja, kjer sta prejšnje dobre čase presedela večere, ki so za oba tako hitro minevali. To je bila takrat njuna prva, še neizčrpana ljubezen. Vsak gib je bil drag in vsaka beseda, čeprav še tako neumna, je bila sladka, prekipevajoča, nova. Čeprav so se te besede venomer ponavljale, so z leti, posebno pa danes, dobivale večjo težo in prikipele do viška.

Sedla sta in naročila dve oranžadi z ledom. On je kadil. Bil je živčen, ker je le hotel narediti konec tej dolgotrajni zmedenosti.

Dim pod stropom se je vlekel kot jesenska megla. Ventilacija, čeprav vključena, ni mogla sproti požirati strupov. Gostov je bilo vedno več, kajti orkester se je že pripravljal. Plesalci so tega trenutka komaj čakali. Nekateri zaradi novih poznanstev, drugi pa, da dajo duška svoji ljubezni.

„Kaj, če bi stopila gor na teraso? Tukaj me duši.“ se je Selga obrnila k Petru in ga prijala za roko.

„To je priložnost! Tam bom lahko vse povedal in naredil konec,“ so se kot blisk križale misli v Petrovi glavi.

Kot nalašč na terasi ni bilo veliko gostov. Le nekaj starejših parov je sedelo. Polglasno so se pogovarjali in smejali. Zrak je bil boljši kot spodaj v kavarni. Ni bilo dima. Vročina pa je vseeno kuhala in trgala soparo, ki je legla nad mesto z vso svojo peklensko težo. Že nekaj tednov ni bilo dežja in betonske gnote so se segrele ter oddajale še dodatno dušljivo toploto.

Zopet sta naročila osvežilno pijačo in sedla na drugi konec terase. Razgled je bil lep. Na robovih daljnih gora se je krhalo večerno sonce. Ceste so se zgostile in spodaj je brnelo kot v panju, kajti nedeljski izletniki so se trumoma vračali domov. Vsak trenutek je spodaj postajala večja gneča in večji šum.

Peter je od časa do časa pogledal na pločnik. Bilo je že pravo mravljišče. Vsi so nekam hiteli. Vzel je Selgo pod roko in že sta stala ob sami betonski ogradi. Ona je bila obrnjena s hrbtom proti vrvežu. V njej je vrelo. Nekaj ji je govorilo, čutila je, da ji hoče Peter povedati nekaj zelo važnega. Njeno srce je divjalo. Oba sta molčala.

Sedaj, ali nikoli, je tlelo v njem. Samo oči so govorile. Bil je vkopan.

Večerilo se je in končno je zapihal veter. Prijetno je bilo dihati. Tudi velik oblak je zaplaval, težak in gost, najbrž poln dežja.

Krepko je Peter prijel Selgo z obema rokama za ramena in se potopil v njene sinje oči. Bil je zmeden in ni več vedel kaj dela. Pred očmi mu je zaplesalo.

Veter je močnejše potegnil, odpihnil kos starega papirja in svilen Selgin šal.

Spodaj, na cesti, se je zbralo gruča ljudi in kričala. Sirena rešilca je rezala trepetajoči zrak in se ustavila pri ženski, ki je ležala negibno. Promet so ustavili.

„Tako mlada in taka smrt,“ je bilo slišati.

Pokrili so jo z belim pregrinjalom. Vse niže se je spuščal bel Selgin šal in se kot obstreljena ptica lahko zleknil na okrvavljeno pregrinjalo.

„Danes sem se odločil, Selga. Jutri se bova poročila,“ se je Peter končno izpovedal.

Objela sta se zopet kot nekdanj. Ona pa mu je zaupala, da nosi pod srcem njunega otroka.

Spustila sta se v kavarno in zopet zaplesala svoj priljubljeni ples. Zunaj pa so zasliševali voznika, ki je zakrivil tragično nesrečo.

RUDI ROBIČ

Za radničku kulturu - u Prešernovom duhu

Pred 8. februarom, kulturnim praznikom slovenskog naroda

Što je zapravo slovenski kulturni praznik? Da li je to samo obljetnica smrti našeg najvećeg pjesnika Franca Prešerna? Zaista, svojom zaostavštinom Prešern je zaslužio da mu stalno i neprekidno odajemo počasti.

Ima malo naroda na ovom svijetu kojima bi samo jedan čovjek značio tako mnogo.

Jedinstvenim umjetničkim zanosom i snagom riječi, kojima se prvi put iskušao u plemenitim pjesničkim oblicima, pjesnik je jednom samom knjižicom poezije istrgao cijeli narod iz mračne zaostalosti in ravnodušnosti i dao mu snagu da je sam izborio ravnopravno društveno i kulturno mjesto u društvu svjetskih naroda. Jer je njegova riječ bila narodu bliska, jer je bila domaća i razumljiva, imala je snagu; ostala je u svakom srcu. A što je u srcu, ne može nijedan stranac uništiti. Zato slovensku riječ još uvijek imamo tako lijepu i čistu, zato nam sija slobodno sunce u slobodnoj domovini.

Da bi twko zauvijek ostalo, da bi se za to uvijek i svugdje trudili potsjeća nas na to slovenski kulturni praznik. Dakle, taj dan je i potsjetnik dužnosti koju svi imamo: moramo prenositi, širiti i produbljivati kulturne tradicije i ideje koje su nikle iz Prešernovog dela. Kao što se Prešern tužio da svoje misli i svoj polet izrazi na narodnom, razumljivom jeziku, moramo se i mi truditi da bi sve što pišemo i govorimo bilo rečeno na jeziku koji nije izvještačen, uvijeno učen i natrpan trudicama. Ono što hoćemo reći neka bude rečeno neposredno i jezgrovito. Riječ neka hvali i kudi, ljubi i mrzi, gradi i ruši, ali ne smije čovjeka ostaviti nezainteresiranog i ravnodušnog.

Da bi bilo tako moramo svi nastojati na tome, svi koji imamo na brizi obavještavanje u radnim i društvenopolitičkim organizacijama, kao i svi koji

imamo na brizi da izvještavamo samoupravljače o uspjesima svog i njihovog rada. Dobra obavještjenost je uvjet samo-upravljanja, a uvjet za dobru obavještjenost nije broj riječi, već su dobro izabrane i razumljive riječi koje čovjeku kažu ono što želi doznati. Možda nekome izgleda malo usiljeno povezivati Prešerna, kulturni praznik i svmoupravljanje, ali sve te tri stvari imaju zajednički korijen: zdrav, narodni jezik.

Još i danas, stopedeset godina poslije izlaska Poezija, jedna od glavnih briga kulturnih organizacija je, kako kulturu približiti radniku. Kako bi inače čovjek osjetio da je kultura nešto njegovo, ako je ne razumije, ako se služi jezikom koji nije njegov. Time naravno ne mislimo da se jezik, odnosno mišljenje mora prilagoditi svakom, pa i jeftinom nivou. Upravo obratno, jezik i mišljenje svih ljudi mora toliko pridobiti da im široko polje svjetske kulture bude dostupno. Tek tada će ona postati prava radnička kultura.

A stećanje toga je naš zadatak. Zato jezik ne smijemo izopačavati, ili ga napraviti dostupnim samo uskim krugovima poznavalaca, ljubitelja ili stručnjaka. Svaki stručnjak koji poznaje svoje područje, mora znati objasniti svoj rad i dostignuća tako, da budu razumljivi svim normalnim misaonim ljudima. Isto vrijedi i za političare. Tek tada, kada budemo porušili jezične pregrade među uskim grupama i narodom, moći ćemo reći da radimo za radničku kulturu u Prešernovom duhu.

N. S.

Prašina večna

Prašina prašinom
Nikad ja — ne.

Duha pregnuća,
Sećanja trag,
Napora mučnog
Zaborav — ne.

Lasti na krili
Put večnosti
Srce čeznuća — da.

Životu smisao
Nikad je — ne.
Istine jedine:
Ljubavi — da.

Prašina prašinom
Nikad je — ne.

VELIBOR RADISAVLJEVIĆ

Odluka na terasi

Još prije sastanka čvrsto je odlučio. Još je jednom preletio u sjećanju sve duge godine koje je s njom proživio. Istina, među njima je bilo i nekoliko nezaboravnih trenutaka. Ni sada mu još nije bilo sasvim jasno tko je bio kriv za stalne svađe. Nešto se mora izmijeniti. Tako ne može više dugo da traje. Svemu treba napraviti kraj.

„Da, treba napraviti kraj,“ rekao je skoro glasno dok se je već približavao poznatoj klupici na kraju parka gdje su se uvijek sastajwli.

Već izdaleka ju je ugledao. Bila je lijepa, svježa kao jutro. Uvijek mu se činilo da je vidi prvi put, da počinje nova ljubav. Danas je taj osjećaj bio još jači.

Pozdravili su se. Sjeo je uz nju. Uskoro su ustali, jer su se pored klupe šetali ljudi i skoro svatko se svojim pogledom spotakao o njih. Činilo mu se da ih ogovaraju i da im se smiju. A prolaznici su ustvari bili zadubljeni u svoje misli, brige, veselje i boli.

Išli su prema kavani. Sama je žed ubrzavala svoje korake tamo gdje su u prijašnja dobra vremena prejsedili večeri koje su za oboje tako brzo prolazile. Tada je to bila njihova prva, još neiscrpljena ljubav. Svaki pokret je bio dragocjen i svaka riječ, ma koliko bedasta, slatka, prepuna, nova. Iako su se te riječi neprekidno ponavljale, dobivale su s godina, a posebno danas, veću težinu i prekipjele preko ruba.

Sjeli su i naručili dvije lumunade sa ledom. On je pušio. Bio je nervozan, jer je samo htio da napravi kraj toj dugo trajnoj zbrci.

Dim ispod stropova vukao se kao jesenjska magla. Ventilacija, iako uključena, nije mogla da proždere sav otrov. Gostiju je bilo sve više, jer se orkestar već pripremao. Plasači su jedva čekali taj trenutak. Neki zbog novog poznanstva, a drugi da daju oduška svojoj ljubavi.

„A da odemo gore na terasu? Ovdje me guši.“ Selga se je okrenula Petru i uhvatila ga za ruku.

„To je prilika! Tamo će moći sve reći i napraviti kraj,“ kao munje su kružile misli u Petrovoj glavi.

Na terasi kao zainat nije bilo mnogo gostiju. Sjedilo je samo nekoliko starijih parova koji su

poluglasno rasgovarali i smijali se. Zrak je bio bolji nego dolje u kavani. Nije bilo dima Vrućina je ipak kuhala i trgala sporinu koja je legla nad gradom svom svojom paklenom težinom. Već nekoliko tjedana nije bilo kiše i betonski masivi su se zagrijali i isijavali dodatnu zagušljivu toplinu.

Opet su naručili osvježavajuće piće i sjeli na kraj terase. Pogled je bio lijep. Na rubovima dalekih planina lomilo se je večernje sunce. Ceste su se zakrčile i dolje je bila buka kao u košnici, jer su se nedjeljni izletnici hrpinice vraćali kući. Svakog trenutka dolje je bila sve veća gužva i sve veća buka.

Petar je s vremena na vrijeme pogledao na pločnik. Tamo je ve bio pravi mravinjak. Svi su nekamo žurili. Uzeo je Selgu pod ruku i već su stajali uz samu betonsku ogradu. Ona je vrvi bila okrenuta leđima. U njoj je kipjelo. Nešto joj je govorilo, osjećala je da joj Petar hoće reći nešto jako važno. Srce joj je divjalo. Oboje su šutjeli.

Sada ili nikada, tinjalo je u njemu. Samo su oči govorile. Bio je ukopan.

Mračilo se i konačno je zapuhao vjetar. Bilo je prijatnije disati. I veliki o blak je zaplivaio, težak i gust, najvjerojatnije pun kiše.

Petar je snažno uhvatio Selgu objema rukama za ramena i utopi se u njenim plavim očima. Bio je zbunjen i više nije znao što radi. Pred očima mu je zaigralo.

Vjetar je jače zapuhao, otpuhao komad starog papirja i Selgin svileni šal.

Dolje na cesti ljujula se gomila ljudi i vrištala. Sirena kola za spašavanje rezala je treperavi zrak i zaustavila se kraj žene koja je nepomično ležala. — Zaustavili su promet.

„Tako mlada, a ovakva smrt,“ moglo se čuti.

Prekrili su je bijelim pokrivačem. Sve niže se je spuštao bijeli Selgin šal i kao ustrijeljena ptica lagano se opružio na okrvavljenom prekirvaču.

„Danas sam se odlučio, Selga. Sutra ćemo se vjenčati,“ konačno se je isповjedio Petar.

Opet su se zagrlili kao nekad, a ona mu je povjerala da pod srcem nosi njihovo dijete.

Spustili su se u kavani i opet zaplesali svoj omiljeni ples. A vani su saslušavali vozača koji je skrivio tragičnu nesreću.

RUDI ROBIĆ

Kako narediti konstruktiven pogovor za časopis...

Reporter: Ali ste zadovoljni s svojim osnovnim sredstvom?

Snažilka: Kakšne traparije pa so to?

Reporter: Prav, prav, bom pa rekel preprosteje. Ali vam metla odgovarja?

Snažilka: Kaj bo odgovarjala, saj jo nič ne sprašujem.

Reporter: Ali ste zadovoljni, ker ste proletarka?

Snažilka: Jaz nisem nobena proletarka, jaz sem čista navadna snažilka!

Reporter: Torej predstavnica letavskega razreda?

Snažilka: Ja, najnižji plačilni razred.

Reporter: Torej ste neposredni proizvajalec?

Snažilka: Ja, posredni pa so tisti, ki nam svinjajo!

Reporter: Kako v praksi uveljavljate stabilizacijo?

Snažilka: Kaj je to spet kaka nova firma?

Reporter: Kako pa novem gospodarite, varčujete?

Snažilka: Za to pa drugi skrbijo, tisti, ki so mi dali tole metlo namesto one druge iz prave žime. Je pač predraga.

Reporter: Kako pa dvigujete svoje delovno storilnost?

Snažilka: Dvignite nogo!

Reporter: Ne, nisem rekel da bom dvignil nogo. Vprašal sem, kako dvigujete vašo delovno storilnost!

Snažilka: Rekla sem, da dvignite nogo. Kaj ne vidite, da stojite na čiku?

Reporter: (stoji na eni nogi) Ali se vključujete v samoupravne organe?

Snažilka: Meduš, prav v

napoto ste mi.

Reporter: Kaj mislite o samoupravnih organih?

Snažilka: Kaj mislim o organih? Ha, ha. Dvignite nogo! Še drugo!

Reporter: Kako drugo?

Snažilka: Menda veste, katera je druga, če že vse veste!

Reporter: Mar naj visim v zraku?

Snažilka: Pri nas marsikaj visi v zraku, zakaj pa ne bi še vi?

Reporter: To je vendar nemogoče!

Snažilka: Zdaj je vse mogoče. Dajmo, dajmo! (snažilka ga tolče po nogi, reporter zleze na stol).

Snažilka: No, saj tako je vedno. Tisti, ki ne morejo stati na zemlji, pa na stolčke zlezajo...

(Na II. kulturnem srečanju v Ajdovščini je skeč izvajala dramska skupina Slovenija ceste tehnika iz Ljubljane).

živa kronika

V času od 25. 12. 1980 – 31. 1. 1981 je prišlo do naslednjih kadrovskih sprememb:

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI:

TOZD MKO: Lipovec Rafko – delavec, Vide Janez – strugar.

TOZD SPO: Obranovič Igor – električar, Rus Matija – strojni tehnik, Umek Stanislav – voznik, Špehar Jure – voznik, Vene Ludvik – voznik, Žura Franc – delavec, Hočevar Jože – voznik, Pintar Marijan – voznik, Može Jože – delavec, Omerbarišč Omer – delavec, Zrile Frano – voznik, Gavrič Dušan – ključavničar, Gregorčič Anton – avtomehanik, Budimir Drago – Žerjavar.

TOZD PB: Rifelj Jože – strojni tehnik.

TOZD TKI: Strmec Alojz – gradb. ing.

KOT PRIPSAVNIKI SO BILI SPREJE TI:

Arh Zoran – gimnazijski maturant v DSSS, Kebelj Alenka – dipl. ing. matematike v DSSS.

IZ JLA SO SE VRNILI:

Cimprič Slavko – elektromehanik iz TOZD MKO, Kramar Zvonko – avtomehanik iz TOZD MKO, Kamenarič Dušan – varilec iz TOZD MKO, Budimir Drago – žerjavar iz TOZD SPO.

V JLA SO ODŠLI:

Klobčar Ludvik – obratovni električar iz TOZD MKO, Nemanič Leopold – pripravnik iz DS IB, Kralj Marjan – avtomehanik iz TOZD MKO, Račič Marjan – strojnik iz TOZD SPO, Milanovič Peter – ključavničar iz TOZD MKO, Novakovič Mirko – ključavničar iz TOZD MKO, Može Jože – ključavničar iz TOZD MKO, Bojanc Franc – ključavničar iz TOZD MKO, Gričar Igor – avtoključavničar iz TOZD MKO, Kerin Zoran – avtoličar iz TOZD MKO, Osterman Tomaž – ključavničar iz TOZD MKO, Regina Jože – avtoključavničar iz TOZD MKO, Porenta Gorazd – ekonomski tehnik iz DS IB, Saje Frwnc – delavec iz TOZD Lesni obrat, Zarabec Roman – delavec iz TOZD SPO, Škrbec Jože – delavec iz TOZD Lesni obrat, Zupančič Ivan – gradbeni tehnik iz TOZD PB, Bukovec Franc – gradbeni tehnik iz TOZD TKI.

UPOKOJILI SO SE:

Bednaršek Jožica – tajnica glavnega direktorja, Pavlin Ana – snažilka v DSSS, Kraševac Anton – ključavničar iz TOZD MKO, Plantan Rado – strojnik iz TOZD SPO.

Novosprejetim delavcem in delavcem, ki so se vrnili iz JLA želimo dobro počutje v naši delovni organizaciji in veliko delovnih uspehov, tovarišem, ki so odšli v JLA, da bi jim rok čimprej potekel, tovarišem, ki so se upokojili, pa veliko zdravja in zadovoljstva.

Manjši ekrani spodbivajo večje

V Sloveniji število kinematografov stalno pada. Leta 1959 smo jih imeli 246, leta 1969 še 249 in leta 1979 le 168. Morda nam bo to razumljivo, ko pogledamo statistične podatke za število televizijskih sprejemnikov na tisoč prebivalcev. Za leto 1959 ni podatkov, leta 1969 smo jih imeli 117, leta 1979 pa že 263 sprejemnikov na tisoč prebivalcev.

Nagrajenci noveletne križanke

V prvi letošnji številki glasila smo objavili nagradno križanko. Verjetno ste ugotovili, da je bila lahka in da je bila pomanjkljiva. Ta „zanka“ je bila namerno postavljena. Na uredništvo glasila smo dobili še vedno presenetljivo število rešitev. Prejeli smo 98 rešenih križank, od teh jih je bilo 95 pravilno rešenih in 4 nepravilno. Izžrebali smo jih deset. To so:

1. JERMAN MARIJA, DSSS – računovodstvo,
 2. POLONA PLAZNIK, TOZD PB.
 3. KNEZ SIBILA, TOZD PB,
 4. ČULUM FRANCKA, Novo mesto, Bršljin 46,
 5. KOTAR RENATA, DSSS – Obračun OD,
 6. MARKELJ BRANKA, TOZD TKI.
 7. ŠUŠTARŠIČ ROMAN, TOZD Ljubljana, Partizanska 19.
 8. KNAUS ANTON, V. P. 3343, 18355 Temska SR Srbija,
 9. HAJNIČ JOŽICA, Interna banka,
 10. ZALETEL FRANCI, 61210 Ljubljana – Šentvid, Tacenska 9.
- Vsem izžrebanim iskreno čestitamo. Knjižne nagrade bodo prejeli po pošti.

REŠITEV: SREČNO NOVO LETO VAM ŽELI PIONIR, ZB, ŽLE, L, SIR, KAMIN, RTIČ, TO, ULICA, ANTIPOD, ŽAGA, ACA, PANO, EŽ, STILIST, P, PREDAVANJE, JOD, EMI, KRASOTA, MAČKA, ODR, ARIZONA, MAO, ALA, RT, GORENJSKA, ROR, MITO, NAGI, ETERNIZIRATI.

Uredništvo

Marsikaj moramo poenostaviti, skrajšati in poceniti

„... Mislim, da bo družba sprejela in razumela, da moramo zmanjšati administrativni aparat, pa tudi poenostaviti administracijo, ki ljudem že greni življenje. Nedopustno je, da moraš za dovoljenje za gradnjo hiše letati leto dni na 30, 40 krajev, da moraš izgubljati ne ure in dneve, ampak mesece, da prideš do pravice, ki jo imaš po ustavi, in vse to zaradi birokracije. Tu so krajevne skupnosti, občine, republike in federacija tako oportunistične, da bolj ne morejo biti. Mnoge administrativne postopke je mogoče poenostaviti, skrajšati, poceniti, ne samo skozi vrednost storitve, ampak tudi s tem, da ljudje ne bodo izgubljali delovnega časa, ko bodo iskali te stvari...“

STANE DOLANC (v noveletnem pogovoru za Delo)

PIONIR je glasilo kolektiva SGP „PIONIR“ Novo mesto. Izhaja enkrat na mesec v nakladi 3500 izvodov. Odgovorna urednica: Katjuša BORSAN, namestnik Ivan ILIJANIČ, člani uredniškega odbora: Pavle HOLOZAN za TOZD gradbeni sektor Ljubljana, Ivan MARKOVIČ za TOZD gradbeni sektor Krško, Peter BRAČKO za TOZD strojno prometni obrat, Erna LOGAR za TOZD mehansko-kovinski obrat, Rudi ROBIČ za TOZD Projektivni biro, Bruno POTOKAR za TOZD TOGREL, Milosav PETROVIČ za TOZD gradbeni sektor Zagreb, Alojz LENARČIČ za TOZD lesni obrat in VIDA SAJE za DSSS. Naslov uredništva: PIONIR, glasilo kolektiva SGP „PIONIR“, 68000 Novo mesto, Ljubljanska 3. Stavek, filmi in prelom: DITC Novo mesto, TOZD Dolenjski list, tisk: TOZD Tiskarna Novo mesto.